

HNB

EUROSUSTAV

Platne transakcije i računi

Statistika platnog prometa

2023.

Godina VIII · rujan 2024.

Sadržaj

Uvod	4
Zakonodavni okvir	5
Metodologija	6
Bezgotovinske platne transakcije u Republici Hrvatskoj	7
1. Kreditni transfer	12
1.1. Nacionalni kreditni transferi	14
Nacionalni kreditni transferi u eurima prema načinu zadavanja	15
Nacionalni kreditni transferi zadani papirnim nalogom	19
Nacionalni kreditni transferi zadani elektronički	20
Internetsko i mobilno bankarstvo	22
1.2. Međunarodni kreditni transferi	28
Poslani međunarodni kreditni transferi	29
Primljeni međunarodni kreditni transferi	30
2. Usluga plaćanja računa	31
3. Novčana pošiljka	32
Poslane novčane pošiljke	32
Primljene novčane pošiljke	34
4. Izravno terećenje	35
Broj računa i korisnika usluge izravnog terećenja i danih suglasnosti	36
Broj i vrijednost transakcija izravnog terećenja	36
Prosječan broj i vrijednost izravnih terećenja po korisniku i računu	37
5. Računi za plaćanje	38
5.1. Transakcijski račun i drugi platni račun	38
Jednovalutni i multivalutni računi	39
Transakcijski računi prema statusu	40
Transakcijski računi bez odobrenog prekoračenja	41
Transakcijski računi s odobrenim prekoračenjem	42
Blokirani računi za plaćanje	43
5.2. Broj korisnika prema platnoprometnim servisima	43

6. Pojmovnik	46
7. Dodatak	47

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka
Trg hrvatskih velikana 3, 10000 Zagreb
Telefon centrale: 01/4564-555

info@hnb.hr, www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor.
Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 2459-8097

Uvod

Platni promet neizostavan je dio gospodarskog sustava svake zemlje i njegova je temeljna funkcija omogućavanje sigurne i učinkovite uporabe novca kao sredstva plaćanja te izvršavanje bezgotovinskih platnih transakcija odnosno prijenos sredstava od platitelja primatelju plaćanja. Uspješno i sigurno funkcioniranje platnog prometa iznimno je važno i za središnju banku, instituciju odgovornu za funkcioniranje platnog prometa u zemlji, kao i za cjelokupni financijski sustav i sve njegove sudionike.

Cilj je publikacije „Platne transakcije i računi“ pružiti sveobuhvatan pregled platnih usluga kreditnih transfera (uključujući uslugu trajnih naloga), novčanih pošiljki (uključujući uslugu plaćanja računa) i izravnih terećenja te podatke o transakcijskim računima otvorenima kod kreditnih institucija. Pri tome je naglasak stavljen na trendove rasta po godinama kao i eventualne oscilacije po mjesecima, kao i usporedbu podataka zasebno za potrošače i poslovne subjekte.

Potrošač koji je imatelj računa u RH prosječno je u 2023. zadao 58 transakcija kreditnog transfera u ukupnoj vrijednosti u iznosu od 11.152 eura na teret svojeg računa za plaćanje, a poslovni subjekt na teret svojih računa u 2023. zadao je prosječno 485 transakcija s ukupnom vrijednosti u iznosu od 1,05 milijuna eura.

Prikupljeni podaci o izvršenim bezgotovinskim platnim transakcijama u 2023. upućuju na nastavak trenda porasta ukupnog broja i vrijednosti svih bezgotovinskih platnih transakcija u Republici Hrvatskoj.

Tako se iz podataka o korištenim kanalima plaćanja može zaključiti da se potrošači i poslovni subjekti sve više služe elektroničkim načinom zadavanja platnih transakcija u odnosu na papirne naloge.

U 2023. godini ukupan broj elektronički zadanih nacionalnih kreditnih transfera povećao se za 6,3% u odnosu na 2022. godinu, a vrijednost se povećala za 14,7%. Promatramo li samo potrošače, ukupan broj elektronički zadanih nacionalnih kreditnih transfera potrošača povećao se za 8,7% u odnosu na 2022. godinu, a vrijednost se povećala za 37,1%, dok je kod poslovnih subjekata povećanje u broju za isto razdoblje iznosilo 2,7%, a u vrijednosti 12,4%.

Također, posljednjih nekoliko godina svjedoci smo kontinuiranog rasta korištenja svih oblika elektroničkog načina zadavanja platnih transakcija i ubranog rasta korištenja novih tehnologija, što se ponajviše vidi u

konstantnom rastu broja korisnika kao i broja i vrijednosti transakcija zadanih mobilnim telefonom i internetskim bankarstvom. Naime, kada se navedeni podaci usporede s podacima iz 2022. godine, broj potrošača koji se koriste uslugom mobilnog bankarstva u 2023. povećao se za 7,2%, a broj potrošača koji se koriste uslugom internetskog bankarstva povećao se za 13,5%. Prosječan Hrvat tijekom 2023. uslugom mobilnog bankarstva zadao je 64 transakcije u ukupnoj vrijednosti od 9.155 eura, a uslugom internetskog bankarstva 9 transakcija ukupne vrijednosti 2.324 eura.

Navedene promjene i brojni drugi prikazi stanja na osnovi statističkih podataka prikupljenih u četiri izvješća (kreditni transfer, novčana pošiljka, izravno terećenje i računi) detaljnije su opisani u nastavku publikacije.

Zakonodavni okvir

Zakonom o platnom prometu (NN, br. 66/2018. i 114/2022.; u nastavku teksta: ZPP), u koji su prenesene odredbe Direktive (EU) 2015/2366¹ (u nastavku teksta: Direktiva) na jedinstven su način uređene platne usluge u RH, i to istovjetno kako ih Direktiva propisuje za cijeli Europski gospodarski prostor. ZPP-om se uređuju platne usluge, pružatelji platnih usluga, obveze informiranja korisnika platnih usluga te druga prava i obveze u vezi s pružanjem i korištenjem platnih usluga, transakcijski računi, osnivanje, rad i nadzor nad institucijama za platni promet te osnivanje, rad i nadzor nad platnim sustavima.

Platne usluge uređene ZPP-om, a obuhvaćene ovom publikacijom jesu: kreditni transferi, koji uključuju i trajne naloge, novčane pošiljke, koje sadržavaju i uslugu plaćanja računa, te izravna terećenja.

Statistički podaci o navedenim platnim uslugama prikupljaju se na temelju Odluke o obvezi dostavljanja podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu (NN, br. 147/2013. i 16/2017.; u nastavku teksta: Odluka), koja je stupila na snagu 1. siječnja 2014. Odlukom se propisuje obveza izvještavanja Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: HNB) o podacima u vezi s platnim prometom i elektroničkim novcem te sadržaj, način i rokovi tog izvještavanja.

1 Direktiva 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ

Odlukom su propisani opseg podataka i izvještajni obveznici. Osim podataka o nacionalnim platnim transakcijama prikupljaju se i podaci o međunarodnim platnim transakcijama, a izvještajno razdoblje određeno je na mjesečnoj razini.

U publikaciji je dan pregled platnih usluga za 2023. godinu na osnovi statističkih podataka prikupljenih u četiri izvješća navedene Odluke, a to su: Kreditni transfer, Novčana pošiljka, Izravno terećenje i Računi.

Metodologija

Metodologija prikupljanja podataka u skladu s Odlukom temelji se na unaprijed definiranim pojmovima koji su usklađeni sa zakonskim odredbama, Uredbom (EU) br. 1409/2013 ESB-a od 28. studenoga 2013. o statistici platnog prometa (ESB/2013/43)² i drugim standardima kojima se uređuju platne usluge.

Pružatelji platnih usluga (izvještajni obveznici) čiji su podaci upotrijebljeni pri izradi publikacije jesu kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i pružanje platnih usluga propisano posebnim zakonom i Financijska agencija.

U publikaciji se prikazuju agregirani statistički podaci za RH u 2023. godini te se uspoređuju s prijašnjim razdobljima. Podaci su grupirani na sljedeći način:

- kreditni transferi i trajni nalozi – prikazuju se na mjesečnoj razini, sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca) ili godišnje
- novčane pošiljke i usluga plaćanja računa – prikazuju se na mjesečnoj razini ili godišnje
- izravna terećenja – prikazuju se na mjesečnoj razini, sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca) ili godišnje i
- transakcijski računi – prikazuju se na mjesečnoj razini ili sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca).

Podaci o promatranim platnim uslugama u statistici platnog prometa prikupljaju se u originalnoj valuti, tj. valuti u kojoj je transakcija izvršena (valuta transakcije).

² Uredba (EU) br. 1409/2013 Europske središnje banke od 28. studenoga 2013. o statistici platnog prometa (ESB/2013/43)

U publikaciji se vrijednost transakcija prikazuje u tri kategorije:

1. u svim valutama – obuhvaća sve valute, uključujući euro, preračunato u euro
2. u eurima – obuhvaća samo transakcije izvršene u euru
3. u stranim valutama – obuhvaća sve valute bez eura, preračunato u eure.

Za potrebe publikacije sve transakcije izvršene u stranim valutama preračunate su u eure po srednjem tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja. Podaci o novčanoj vrijednosti transakcija iskazani su u eurima bez centi.

Publikacija osim agregiranih statističkih podataka u RH daje pregled pojedinih statističkih podataka za potrošače i nepotrošače koji su Uputom određeni na sljedeći način:

- **“potrošač”** – jest fizička osoba koja u ugovorima o platnim uslugama obuhvaćenima ZPP-om djeluje izvan područja svoje gospodarske djelatnosti ili slobodnog zanimanja
- **“nepotrošač”** – jest pravna ili fizička osoba koja nije potrošač (u nastavku teksta: poslovni subjekt) i uključuje pravne osobe (npr. trgovačka društva, ustanove, zadruge, udruge, zaklade i dr.), obrtnike i druge fizičke osobe koje obavljaju slobodna zanimanja ili gospodarsku djelatnost kad sklapaju ugovor o platnim uslugama ili ugovor o izdavanju elektroničkog novca unutar područja svoje gospodarske djelatnosti ili slobodnog zanimanja te subjekte koji nemaju pravnu sposobnost, a mogu biti vlasnici računa za plaćanje (npr. tijela državne uprave, predstavništva i dr.).

Detaljnija metodološka objašnjenja povezana s pojedinim pojmovima iz izvješća navedena su u svakom poglavlju zasebno.

Bezgotovinske platne transakcije u Republici Hrvatskoj

U Tablici 1. prikazane su izvršene platne transakcije kreditnih transfera, trajnog naloga, izravnog terećenja, novčane pošiljke i usluge plaćanja računa u 2023.

Podaci se odnose na bezgotovinske platne transakcije koje su inicirali

potrošači, poslovni subjekti, kreditne institucije i Financijska agencija izvršene u svim valutama (uključujući euro), preračunato u eure.

Tablica 1. Platne transakcije u RH

Izvršene platne transakcije	Broj transakcija	%	Vrijednost transakcija	%
A) Nacionalne platne transakcije				
1. Poslani kreditni transferi	386.772.272	87,08%	408.202.095.565	96,77%
2. Trajni nalozi	25.858.203	5,82%	10.861.233.007	2,58%
3. Usluga plaćanja računa	10.964.263	2,47%	615.333.929	0,15%
4. Izravna terećenja	20.513.084	4,62%	2.074.397.695	0,49%
5. Poslane novčane pošiljke	48.233	0,01%	15.822.959	0,01%
Ukupno nacionalne platne transakcije (1. – 5.)	444.156.055	100%	421.768.883.155	100%
B) Međunarodne platne transakcije				
6. Poslani kreditni transferi	5.695.395	32,00%	66.315.790.063	50,10%
7. Primljeni kreditni transferi	11.975.511	67,27%	66.018.101.958	49,86%
8. Poslane novčane pošiljke	12.642	0,07%	4.220.727	0,01%
9. Primljene novčane pošiljke	117.565	0,66%	37.126.310	0,03%
Ukupno međunarodne platne transakcije (6. – 9.)	17.801.113	100%	132.375.239.058	100%
UKUPNO (A + B)	461.957.168		554.144.122.213	

Izvršene platne transakcije obuhvaćaju izvršene platne transakcije kreditnih transfera, trajnog naloga, izravnog terećenja, novčane pošiljke i usluge plaćanja računa u svim valutama (uključujući euro).

A. Nacionalna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj i pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji se nalazi u RH.

- 1. Poslani kreditni transferi** obuhvaćaju sve nacionalne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.
- 2. Trajni nalozi** obuhvaćaju sve nacionalne trajne naloge izvršene na teret računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata.
- 3. Usluga plaćanja računa** obuhvaća sve nacionalne usluge plaćanja računa za plaćanje izvršene na teret potrošača i poslovnih subjekata.
- 4. Izravna terećenja** obuhvaćaju sva nacionalna izravna terećenja izvršena na teret računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata.
- 5. Poslane novčane pošiljke** obuhvaćaju sve nacionalne novčane pošiljke izvršene na teret potrošača i poslovnih subjekata.

B. Međunarodna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) nalazi u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) u trećoj državi ili drugoj državi članici.

- 6. Poslani kreditni transferi** obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.
- 7. Primljeni kreditni transferi** obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene u korist računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.
- 8. Poslane novčane pošiljke** obuhvaćaju sve međunarodne novčane pošiljke izvršene na teret potrošača i poslovnih subjekata.
- 9. Primljene novčane pošiljke** obuhvaćaju sve međunarodne novčane pošiljke izvršene u korist potrošača i poslovnih subjekata.

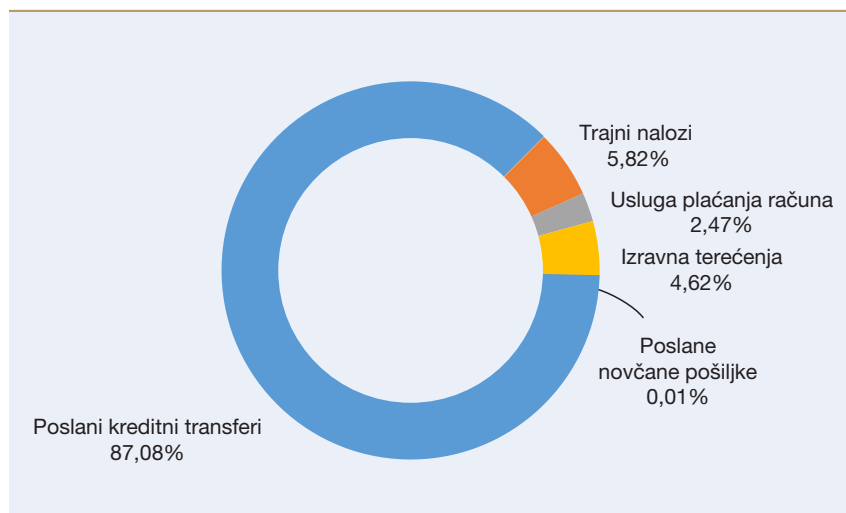
Napomena: Uključene su platne transakcije potrošača, poslovnih subjekata, kreditnih institucija i Fine, izvršene u svim valutama (uključujući eure), preračunato u eure. Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

Zbrojimo li sve bezgotovinske platne transakcije kreditnih transfera, trajnog naloga, izravnog terećenja, novčane pošiljke i usluge plaćanja računa iz Tablice 1., u 2023. ukupno je izvršeno 461,96 milijuna bezgotovinskih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti 554,14 milijardi eura. Od navedenog broja 444,16 milijuna transakcija odnosilo se na nacionalne bezgotovinske platne transakcije s ukupnom vrijednosti od 421.77 milijardi eura. Navedeni podatak upućuje na povećanje broja nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija za 3,05% u odnosu na 2022. godinu, a vrijednosti za 13,06%.

Iz strukture nacionalnih platnih transakcija prema broju izvršenih transakcija vidljivo je kako se najveći udio (87,08%) odnosi na transakcije poslanih kreditnih transfera. Manji dio odnosi se na transakcije izravnih terećenja s 4,62%, transakcije trajnog naloga s 5,82% i usluge plaćanja računa s udjelom od 2,47%. Na posljednjem su mjestu transakcije poslanih novčanih pošiljki s udjelom od 0,01% (Slika 1.).

Slika 1. Struktura nacionalnih platnih transakcija prema broju izvršenih transakcija

Napomena: Uključene su platne transakcije potrošača, poslovnih subjekata, kreditnih institucija i Fine, izvršene u svim valutama (uključujući eure), preračunato u eure.

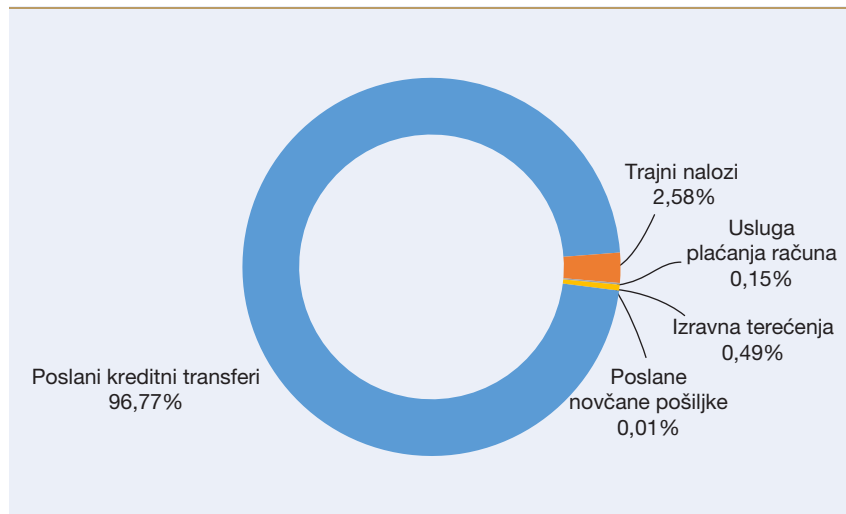
Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

U strukturi nacionalnih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih transakcija najveći udio odnosi se na poslane kreditne transfere s 96,77%, a znatno manji udio odnosi se na uslugu trajnog naloga (2,58%), uslugu izravnog terećenja (0,49%), uslugu plaćanja računa (0,15%) i poslane novčane pošiljke (0,01%) – Slika 2. Visok udio kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće rabe u transakcijama veće vrijednosti. Tako su kreditni transferi uobičajen način izvršenja plaćanja između trgovačkih društava, između trgovačkih

društava i banaka, plaćanja između fizičkih osoba, isplate plaća i mirovina i slično.

Slika 2. Struktura nacionalnih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih transakcija

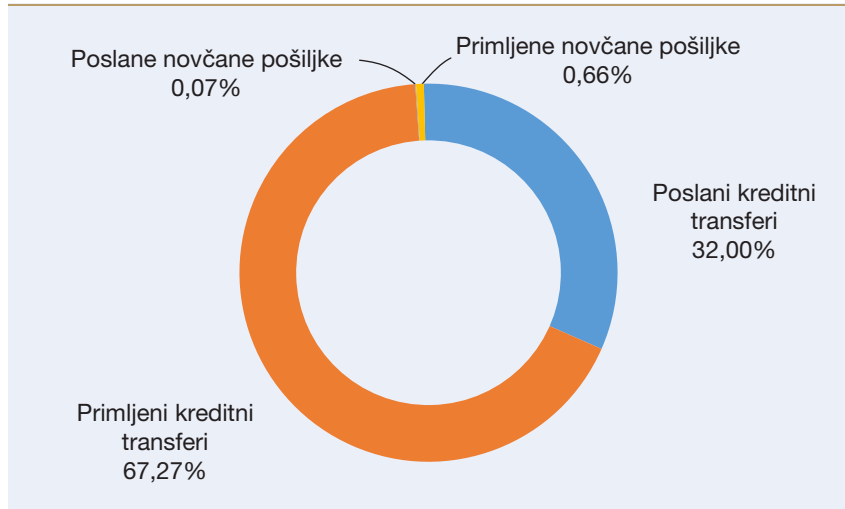

Napomena: Uključene su platne transakcije potrošača, poslovnih subjekata, kreditnih institucija i Fine, izvršene u svim valutama (uključujući eure), preračunato u eure. Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

Promatraju li se međunarodne platne transakcije kojih je ukupno izvršeno 17,8 milijuna s ukupnom vrijednosti od 132,38 milijardi eura, može se zaključiti da je njihov broj u 2023. porastao za 38,76% u odnosu na 2022., a vrijednost za 14,22%. Najveće udjele u broju imaju transakcije primljenih kreditnih transfera s udjelom od 67,27% i poslani kreditni transferi s udjelom od 32%. Manji udio odnosi se na primljene novčane pošiljke s udjelom od 0,66% i poslane novčane pošiljke s udjelom od 0,07% (Slika 3.).

Slika 3. Struktura međunarodnih platnih transakcija prema broju izvršenih transakcija

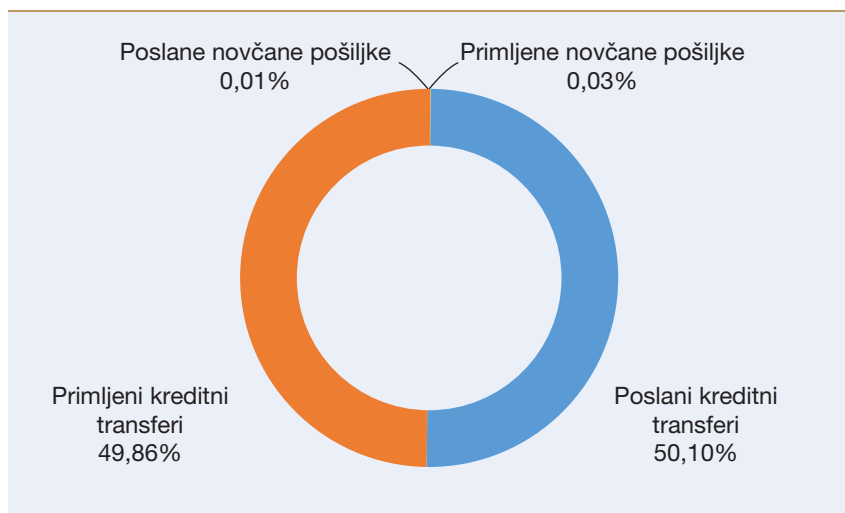

Napomena: Uključene su platne transakcije potrošača, poslovnih subjekata, kreditnih institucija i Fine, izvršene u svim valutama (uključujući eure), preračunato u eure. Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

Iz strukture vrijednosti međunarodnih platnih transakcija vidljivo je da je gotovo podjednak udio poslanih kreditnih transfera (50,1%) i primljenih kreditnih transfera (49,86%), a znatno manji udio odnosi se na primljene novčane pošiljke (0,03%) i poslane novčane pošiljke s udjelom od 0,01% (Slika 4.).

Slika 4. Struktura međunarodnih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih transakcija

Napomena: Uključene su platne transakcije potrošača, poslovnih subjekata, kreditnih institucija i Fine, izvršene u svim valutama (uključujući eure), preračunato u eure. Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

1. Kreditni transfer

Kreditni transfer je platna usluga kojom se na osnovi upute koju inicira platitelj tereti račun za plaćanje platitelja i odobrava račun za plaćanje primatelja plaćanja³. Sama transakcija ne smije se poistovjećivati s pojmom “kredit”, već dolazi od engleske riječi *credit transfer*, što podrazumijeva da je njime zadan prijenos u korist računa primatelja plaćanja na inicijativu platitelja.

Kreditni transferi obuhvaćaju poslano kreditne transfere izvršene na teret računa korisnika platnih usluga i primljene kreditne transfere izvršene u korist računa korisnika platnih usluga.

Poslani kreditni transferi obuhvaćaju nacionalne, prekogranične i međunarodne platne transakcije izvršene na teret računa korisnika platnih usluga (potrošača i poslovnih subjekata) te obuhvaćaju i uslugu trajnih naloga.

Primljeni kreditni transferi obuhvaćaju prekogranične i međunarodne platne transakcije izvršene u korist računa korisnika platnih usluga (potrošača i poslovnih subjekata).

U daljnjem tekstu pojam “međunarodne” obuhvaća i prekogranične platne transakcije / kreditne transfere / novčane pošiljke.

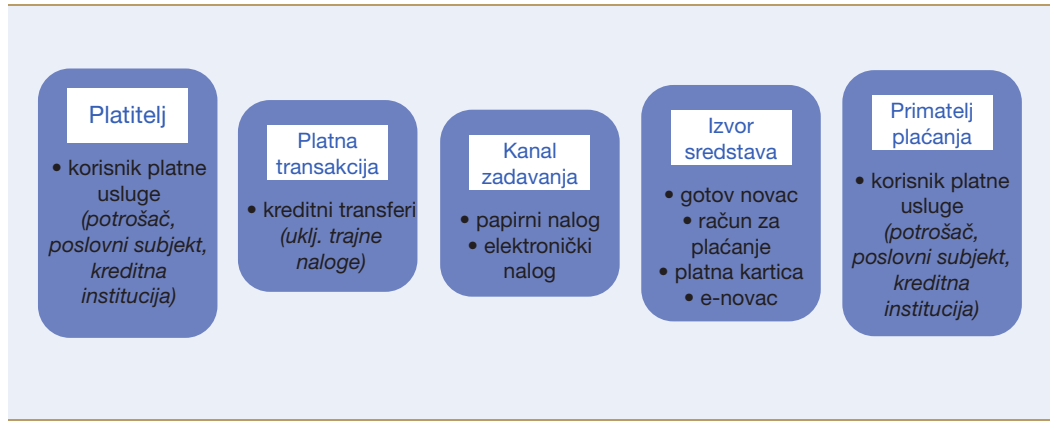
Slika 5. grafički prikazuje raščlambu statistike platnog prometa kod kreditnih transfera, odnosno kojim kanalima zadavanja platitelj može inicirati kreditni transfer te koji su sve mogući izvori sredstava kako bi se izvršio prijenos novca primatelju plaćanja.

Iz navedenoga grafičkog prikaza vidljivo je da kanal zadavanja može biti papirni nalog ili elektronički nalog, a izvor sredstava osim gotovog novca i računa za plaćanje mogu biti i platna kartica i e-novac.

Platnu uslugu kreditnog transfera u Republici Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2023. pružalo je 20 kreditnih institucija.

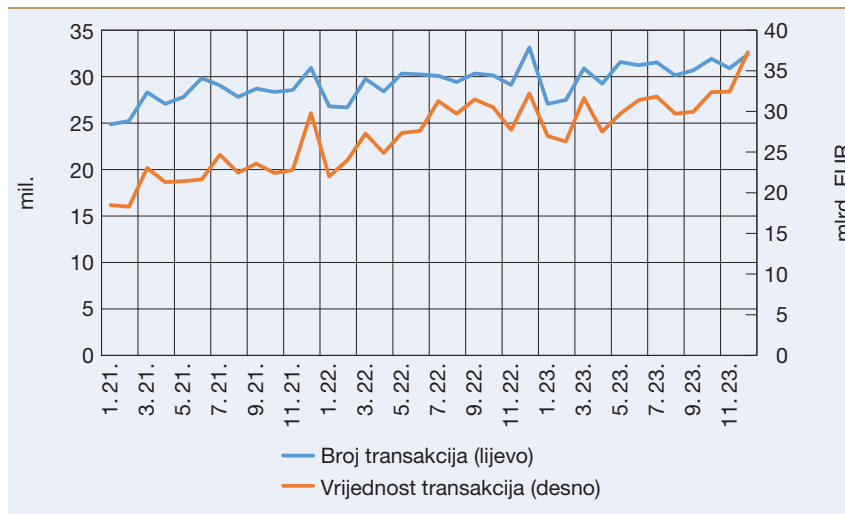
3 Kreditni transfer jest platna usluga kojom se račun za plaćanje primatelja plaćanja odobrava za platnu transakciju ili za niz platnih transakcija terećenja platiteljeva računa za plaćanje, od strane pružatelja platnih usluga kod kojeg se vodi platiteljev račun za plaćanje, na osnovi naloga za plaćanje koji zadaje platitelj.

Slika 5. Iniciranje kreditnih transfera

U 2023. godini ukupno je izvršeno 364,98 milijuna nacionalnih i međunarodnih kreditnih transfera na teret računa potrošača i poslovnih subjekata u RH u svim valutama, u ukupnoj vrijednosti od 367,2 milijarde eura, što je povećanje za 3% u broju i 9,3% u vrijednosti transakcija u odnosu na 2022.

Slika 6. Ukupan broj i vrijednost poslanih nacionalnih i međunarodnih kreditnih transfera u svim valutama

Napomena: Uključeni su poslani nacionalni i međunarodni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata u svim valutama, preračunato u eure.

Izvor: HNB

Imatelj (potrošač i/ili poslovni subjekt) korisnik računa može imati više otvorenih računa za plaćanje. U RH u 2023. jedan imatelj računa – potrošač prosječno je zadao 54 transakcije kreditnog transfera u ukupnoj vrijednosti u iznosu od 10.942 eura na teret svojih računa za plaćanje, a poslovni subjekt na teret svojih računa u 2023. zadao je prosječno 477 transakcija s ukupnom godišnjom vrijednosti u iznosu od 998.774 eura. Navedeni se podaci odnose na ukupne poslanih nacionalne i prekogranične kreditne transfere u svim valutama u 2023.

1.1. Nacionalni kreditni transferi

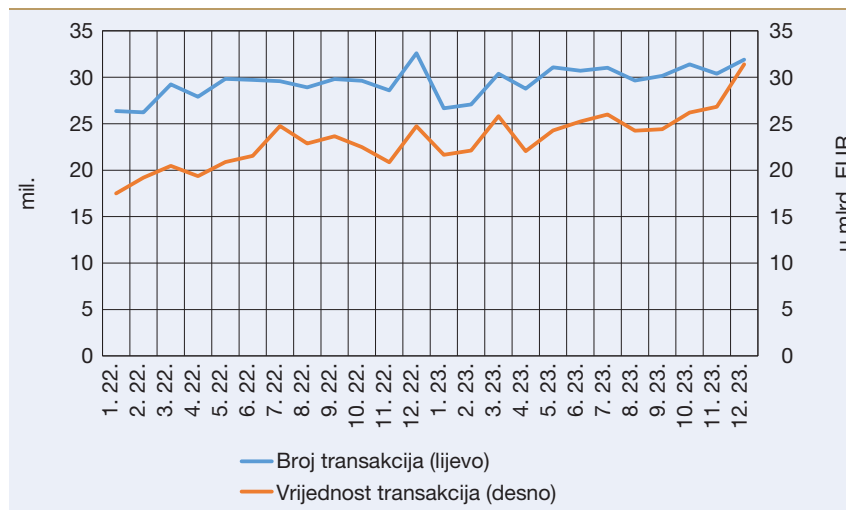
Nacionalni kreditni transferi obuhvaćaju nacionalne platne transakcije izvršene na teret računa korisnika platnih usluga (potrošača i poslovnih subjekata⁴) u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji se nalaze u Republici Hrvatskoj.

U izvršavanju nacionalnih kreditnih transfera u Republici Hrvatskoj u 2023. sudjelovalo je 20 kreditnih institucija.

U 2023. ukupno su u RH izvršena 359,32 milijuna transakcija poslanih nacionalnih kreditnih transfera potrošača i poslovnih subjekata u svim valutama (euru i ostalim valutama), čija je ukupna vrijednost preračunata u eure iznosila 304,2 milijarde eura. Ukupan broj poslanih nacionalnih kreditnih transfera u svim valutama (uključujući eure) u 2023. godini povećao se za 2,82% u odnosu na 2022. godinu, a njihova se ukupna vrijednost u istom razdoblju povećala za 9,15%.

U 2023. ukupno su izvršena 359,23 milijuna nacionalnih kreditnih transfera u eurima ukupne vrijednosti od 300,3 milijarde eura. Na razini mjeseca prosječno su izvršena 29,94 milijuna transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti od 25,02 milijarde eura. Prosječna vrijednost jednoga poslanoga nacionalnoga kreditnog transfera iznosila je 836 eura.

Slika 7. Poslani nacionalni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata

Napomena: Uključeni su poslani nacionalni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata u nacionalnoj valuti (preračunato u eure) u 2022. i 2023. godini.

Izvor: HNB

4 Nisu uključeni kreditni transferi na teret računa samih kreditnih institucija i Fine.

Ukupan broj poslanih nacionalnih kreditnih transfera potrošača u eurima u 2023. godini iznosio je 208,88 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 39,76 milijardi eura.

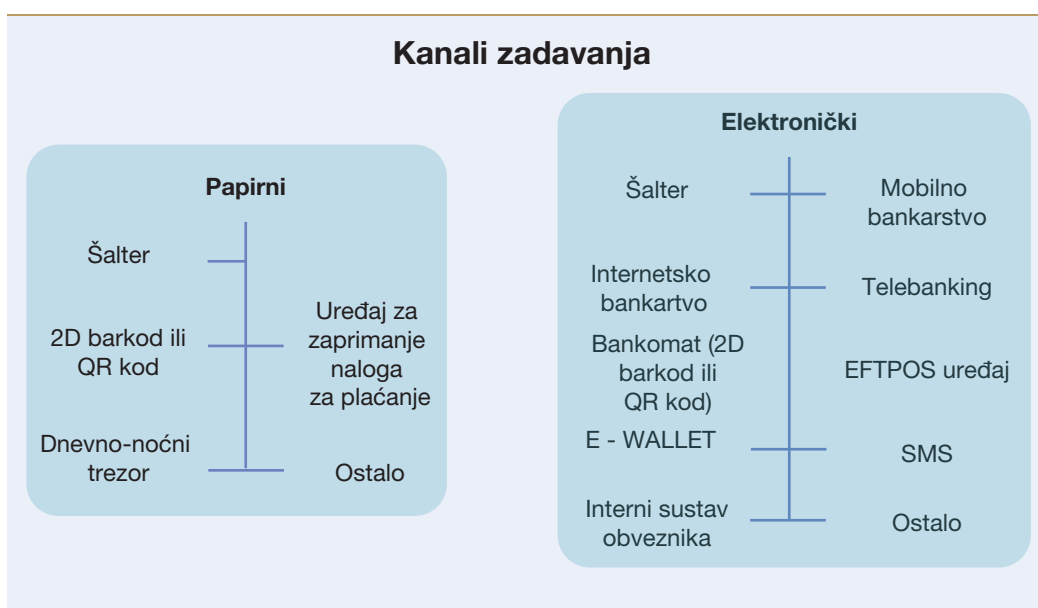
Potrošači su na razini mjeseca prosječno izvršili 17,41 milijun transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti u iznosu od 3,31 milijardu eura. Prosječna vrijednost jedne takve transakcije iznosila je 190 eura.

U istom razdoblju, odnosno u 2023. ukupan broj poslanih nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata u eurima iznosio je 150,35 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti u iznosu od 260,53 milijarde eura. Prosječan mjesečni broj iznosio je 12,53 milijuna transakcija u prosječnom mjesečnom iznosu od 21,71 milijardu eura. Prosječna vrijednost jedne transakcije poslovnog subjekta iznosila je 1.733 eura.

Tijekom 2023. u RH ukupno su izvršene 85.182 transakcije poslanih nacionalnih kreditnih transfera potrošača i poslovnih subjekata u stranim valutama (sve valute bez eura) u ukupnoj vrijednosti od 3,91 milijardu eura. U ukupnom broju svih transakcija izvršenih u RH u stranim valutama 77,6% transakcija u broju i 91,6% transakcija u vrijednosti inicirano je u valuti američkom dolaru, dok je do uvođenja eura kao nacionalne valute najveći broj i vrijednost nacionalnih kreditnih transfera u stranoj valuti bio upravo u eurima.

Nacionalni kreditni transferi u eurima prema načinu zadavanja

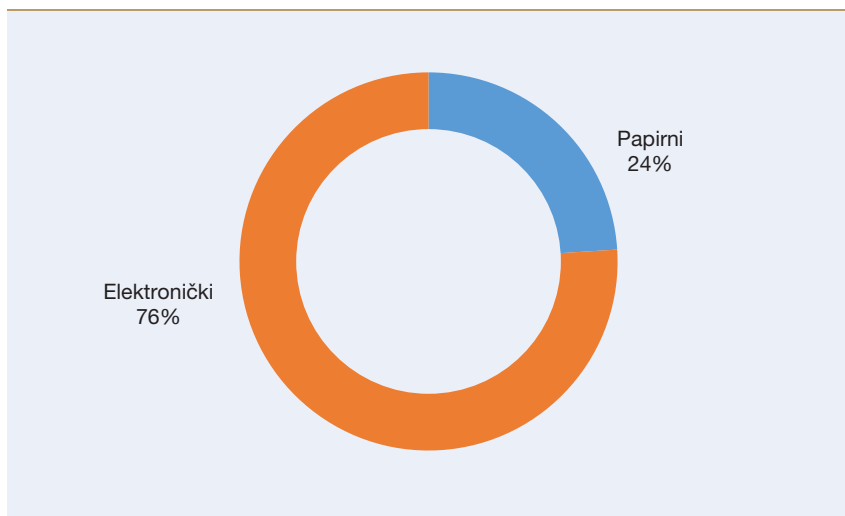
Nacionalni kreditni transferi dijele se na kreditne transfere inicirane papirnim nalogom i inicirane elektroničkim nalogom.

Od ukupnog broja svih nacionalnih kreditnih transfera u eurima u 2023. njih 53,6 milijuna (15%) zadano je na papirnom nalogu s ukupnom vrijednošću od 23,9 milijuna eura (udio 8%), a elektronički 303,45 milijuna (85%) s ukupnom vrijednošću od 275,92 milijarde eura (udio 92%). Usporedimo li navedene podatke s 2022. godinom, u 2023. ukupan broj elektronički zadanih nacionalnih kreditnih transfera povećao se za 6,3% u odnosu na 2022. godinu, a vrijednost za 14,7%. Istodobno, broj nacionalnih kreditnih transfera zadanih na papiru smanjio se u 2023. za 11,8%, dok je vrijednost porasla za 40,5% u odnosu na 2022. godinu.

Pri tome su potrošači zadali 48,85 milijuna transakcija na papirnom nalogu u ukupnoj vrijednosti od 14,78 milijardi eura, a elektronički 158,22 milijuna transakcija u ukupnoj vrijednosti 24,74 milijarde eura. Prosječan mjesečni broj nacionalnih kreditnih transfera potrošača u eurima zadanih papirnim nalogima iznosio je 4,07 milijuna, a elektronički 13,19 milijuna transakcija. Prosječno mjesečno papirnim nalogima potrošači su zadali transakcija u vrijednosti od 1,23 milijarde eura, a elektronički se prosječno mjesečno zadalo transakcija u vrijednosti od 2,06 milijardi eura.

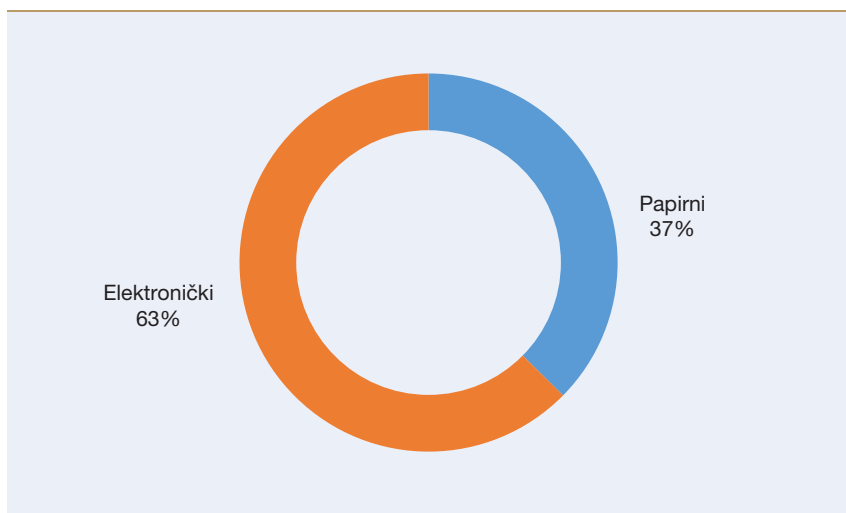
Slika 8. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera potrošača prema načinu zadavanja

Napomena: Prikaz za nacionalne kreditne transfere potrošača u eurima. Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

U 2023. godini ukupan broj elektronički zadanih nacionalnih kreditnih transfera potrošača povećao se za 8,7% u odnosu na 2022. godinu, a vrijednost se povećala za 37,1%.

Slika 9. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera potrošača prema načinu zadavanja

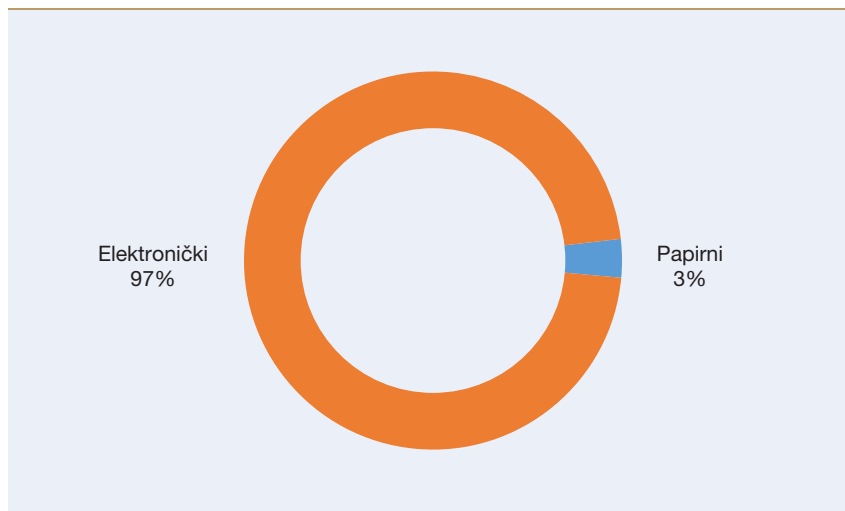
Napomena: Prikaz za nacionalne kreditne transfere potrošača u eurima. Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

Podaci o broju izvršenih nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata prema načinu zadavanja upućuju na dominantan udio kreditnih transfera zadanih elektronički u odnosu na broj kreditnih transfera zadanih upotrebom papirnog naloga. Tako je u 2023. ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera zadanih na papirnim nalogima iznosio 4,75 milijuna (3%), a elektronički višestruko više, odnosno 145,23 milijuna transakcija (97%).

Prosječan mjesečni broj kreditnih transfera poslovnih subjekata zadanih upotrebom papirnog naloga iznosio je 396.060, a upotrebom elektroničkog naloga 12,1 milijun.

U 2023. godini ukupan broj elektronički zadanih nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata povećao se za 3,8% u odnosu na 2022. godinu, a vrijednost se povećala za 12,8%.

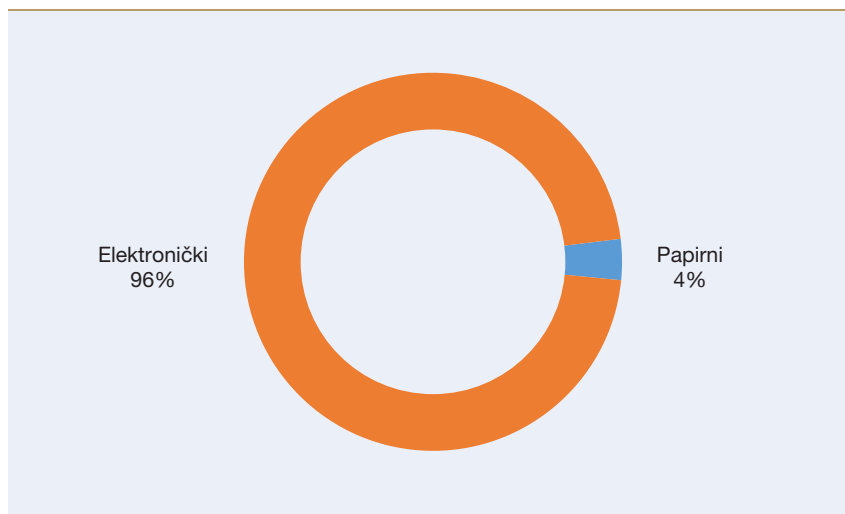
Slika 10. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata prema načinu zadavanja

Napomena: Udjeli u broju nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata prema načinu zadavanja. Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

Podaci o vrijednosti nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata u eurima prema načinu zadavanja također upućuju na to da je papirnim načinom, kao i 2022. godine, ukupno zadano znatno manje transakcija u odnosu na elektronički zadane naloge. Ukupna vrijednost transakcija zadanih papirnim nalogima iznosila je 9,11 milijardi eura, a elektronički zadanim nalogima ukupno se izvršilo kreditnih transfera u vrijednosti od 251,18 milijardi eura. Prosječna mjesečna vrijednost transakcija zadanih na papirnim nalogima iznosila je 759,4 milijuna eura, dok se nalogima zadanim elektronički u 2023. prosječno mjesečno izvršilo transakcija u vrijednosti od 20,93 milijarde eura.

Slika 11. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata prema načinu zadavanja

Napomena: Udjeli u vrijednosti nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata prema načinu zadavanja, u eurima. Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

Nacionalni kreditni transferi zadani papirnim nalogom

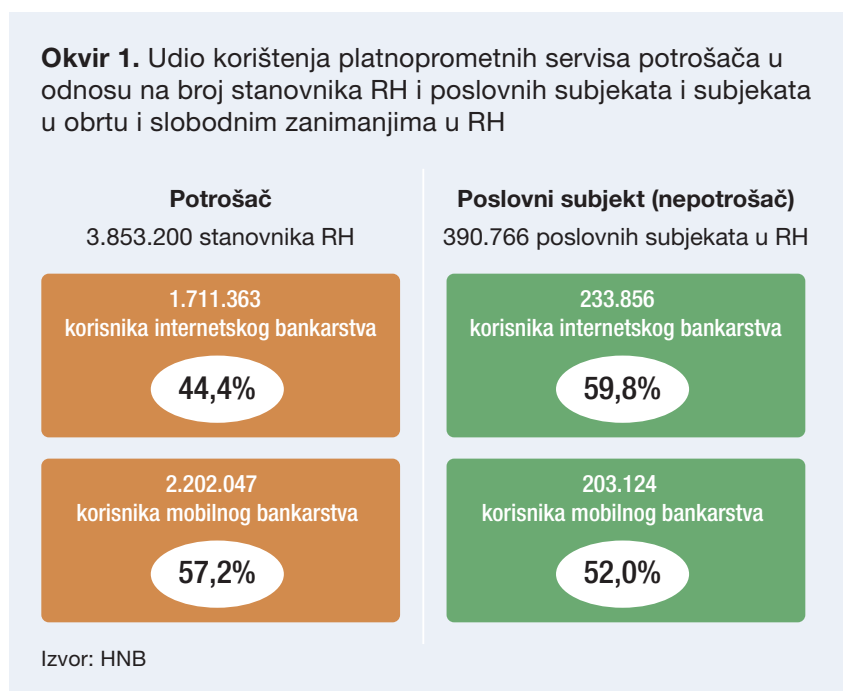
Platne transakcije nacionalnih kreditnih transfera zadane na papirnom nalogu mogu se predati na izvršenje na šalteru kreditne institucije ili druge pravne osobe koja radi u ime i za račun kreditne institucije. Pritom u posljednjih nekoliko godina većina naloga zadanih na papiru može biti zadana s pomoću 2D barkoda otisnutog na tim papirnim nalogima za plaćanje, koji se "skeniraju"/očitavaju na šalterima kreditne institucije ili kod druge pravne osobe koja radi u ime i za račun kreditne institucije.

U 2023. ukupan broj transakcija nacionalnih kreditnih transfera potrošača zadanih papirnim nalogom na šalteru kreditnih institucija iznosio je 15,42 milijuna (nije uključen broj kreditnih transfera zadanih s pomoću 2D bar koda), a transakcija koje su zadali poslovni subjekti 4,53 milijuna. Njihova je vrijednost za potrošače ukupno iznosila 13,83 milijarde eura, a za poslovne subjekte 9,91 milijardu eura.

U 2023. broj transakcija potrošača zadanih papirnim nalogom na šalteru smanjen je za 11,4%, a broj transakcija poslovnih subjekata za 21,2% u odnosu na 2022.

Prema podacima za nacionalne kreditne transfere u eurima zadane s pomoću 2D barkoda na papirnim nalogima za plaćanje utvrđeno je da je njihov ukupan broj za potrošače iznosio 33,43 milijuna transakcija, a za poslovne subjekte 229.293 transakcije. Njihova vrijednost za potrošače ukupno je iznosila 950,02 milijuna eura, a za poslovne subjekte 185,45 milijuna eura.

Nacionalni kreditni transferi zadani elektronički

Platne transakcije nacionalnih kreditnih transfera zadane elektronički obuhvaćaju sve naloge za plaćanje koji su inicirani i izvršeni na način koji uključuje korištenje elektroničke platforme ili uređaja, a ne obuhvaćaju platne transakcije zadane papirnim nalogom ili naloge zadane putem pošte.

Najčešći je način elektroničkog zadavanja kreditnih transfera korištenje mobilnog bankarstva s ukupnim udjelom od 53,18% u ukupnom broju nacionalnih kreditnih transfera zadanih elektronički, slijedi ga internetsko bankarstvo s udjelom od 41,58%, dok ostali elektronički načini zadavanja imaju statistički zanemariv udio (šalter 4,13%, telebanking 0,19%, e-račun 0,07%, bankomat / bankarski kiosk 0,02% i ostali načini 0,83%).

Pritom, ako navedene podatke promotrimo zasebno za potrošače i poslovne subjekte, dolazimo do zaključka da se potrošači najčešće koriste uslugom mobilnog bankarstva (89,62%), a poslovni subjekti uslugom internetskog bankarstva 76,27%.

Tablica 2. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera zadanih elektronički

Način plaćanja	Potrošač	Udio	Poslovni subjekt	Udio	Ukupno	Udio
Šalter	310.846	0,20%	12.212.981	8,41%	12.523.827	4,13%
Internetsko bankarstvo	15.399.716	9,73%	110.767.180	76,27%	126.166.896	41,58%
Telebanking	0	0,00%	580.313	0,40%	580.313	0,19%
Mobilno bankarstvo	141.795.039	89,62%	19.578.592	13,48%	161.373.631	53,18%
Bankomat / bankarski kiosk	69.463	0,04%	0	0,00%	69.463	0,02%
E-račun	222.503	0,14%	0	0,00%	222.503	0,07%
Ostalo	424.364	0,27%	2.088.604	1,44%	2.512.968	0,83%
Ukupno	158.221.931	100%	145.227.670	100%	303.449.601	100%

Napomena: Uključeni su nacionalni kreditni transferi na teret potrošača i poslovnih subjekata u eurima. Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

Podaci o ukupnim vrijednostima nacionalnih kreditnih transfera zadanih elektronički prikazani u Tablici 3. upućuju na internetsko bankarstvo kao najčešći način plaćanja s udjelom od 79,54%. Slijedi mobilno bankarstvo s udjelom od 11,75%, dok ostali elektronički načini plaćanja imaju statistički zanemariv udio (šalter 4,11%, telebanking 1,43%, e-račun 0,01%, bankomat / bankarski kiosk 0,01% i ostali načini 3,15%).

Tablica 3. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera zadanih elektronički

Način plaćanja	Potrošač	Udio	Poslovni subjekt	Udio	Ukupno	Udio
Šalter	193.723.195	0,78%	11.136.673.090	4,43%	11.330.396.285	4,11%
Internetsko bankarstvo	3.977.188.552	16,08%	215.496.345.007	85,79%	219.473.533.559	79,54%
Telebanking	0	0,00%	3.944.915.917	1,57%	3.944.915.917	1,43%
Mobilno bankarstvo	20.159.536.033	81,48%	12.300.865.956	4,90%	32.460.401.989	11,75%
Bankomat / bankarski kiosk	11.004.335	0,04%	0	0,00%	11.004.335	0,01%
E-račun	6.174.201	0,02%	0	0,00%	6.174.201	0,01%
Ostalo	392.683.573	1,59%	8.301.607.651	3,31%	8.694.291.224	3,15%
Ukupno	24.740.309.889	100%	251.180.407.621	100%	275.920.717.510	100%

Napomena: Uključeni su nacionalni kreditni transferi na teret potrošača i poslovnih subjekata u eurima. Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

Ako se podaci o ukupnom broju i vrijednosti transakcija zadanih internetskim i mobilnim bankarstvom u RH stave u omjer s brojem korisnika platnih usluga (potrošača i poslovnih subjekata) koji su s kreditnom institucijom sklopili ugovor o korištenju usluge internetskoga i mobilnog bankarstva (pri čemu se korisnik broji kao jedan neovisno o broju sklopljenih ugovora o internetskom i/ili mobilnom bankarstvu s kreditnom institucijom), možemo zaključiti sljedeće (Tablica 4.):

– svaki je potrošač u 2023. internetskim bankarstvom prosječno zadao 9 transakcija u ukupnoj vrijednosti od 2.324 eura

- svaki je poslovni subjekt u 2023. internetskim bankarstvom prosječno zadao 474 transakcije u ukupnoj vrijednosti od 921.492 eura
- svaki je potrošač u 2023. mobilnim bankarstvom prosječno zadao 64 transakcije u ukupnoj vrijednosti od 9.155 eura
- svaki je poslovni subjekt u 2023. mobilnim bankarstvom prosječno zadao 96 transakcija u ukupnoj vrijednosti od 60.558 eura.

Tablica 4. Prosječan broj i vrijednost transakcija nacionalnih kreditnih transfera zadanih elektronički prema broju korisnika platnih usluga

Usluge	Potrošač		Poslovni subjekt	
	Broj transakcija	Vrijednost transakcija	Broj transakcija	Vrijednost transakcija
Internetsko bankarstvo	9	2.324	474	921.492
Mobilno bankarstvo	64	9.155	96	60.558
E-račun	10	277	0	0

Napomena: Uključeni su nacionalni kreditni transferi na teret potrošača i poslovnih subjekata u eurima u 2023. godini.
Izvor: HNB

U nastavku je prikaz kretanja ukupnog broja i vrijednosti nacionalnih kreditnih transfera potrošača i poslovnih subjekata zadanih internetskim i mobilnim bankarstvom u RH.

Internetsko i mobilno bankarstvo

Analiziranjem ukupnog broja i vrijednosti nacionalnih kreditnih transfera zadanih s pomoću internetskoga i mobilnog bankarstva možemo zaključiti da se i u 2023. godini nastavio trend rasta, posebice u vrijednosti transakcija. Tako se ukupan broj kreditnih transfera zadanih internetskim bankarstvom u 2023. smanjio za 0,14%, a mobilnim bankarstvom povećao za 14,3%, dok se ukupna vrijednost povećala za internetsko bankarstvo za 14,7%, a za mobilno bankarstvo 44,4% u odnosu na 2022. godinu.

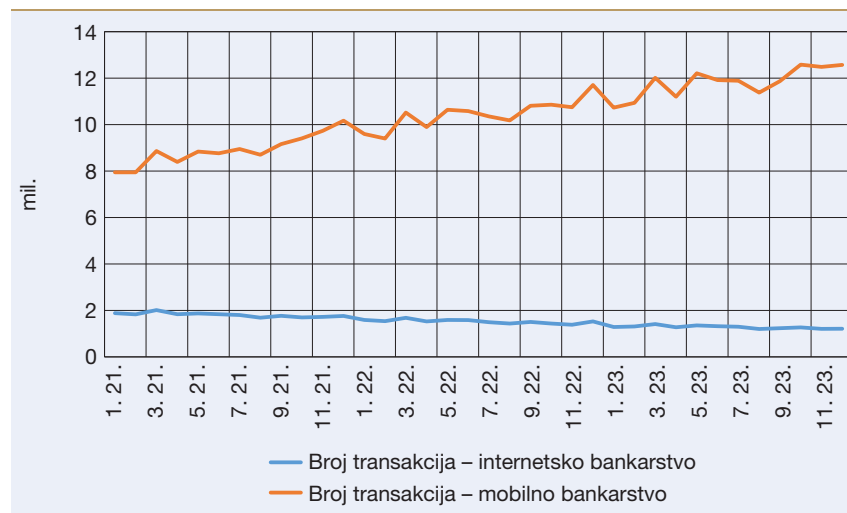
Pritom, ako se ukupan broj i vrijednost transakcija zadanih internetskim bankarstvom u 2023. analiziraju odvojeno za potrošače i poslovne subjekte, dolazi se do podatka da su 12,2% transakcija zadali potrošači (ukupno 15,4 milijuna), a 87,8% transakcija poslovni subjekti (ukupno 110,77 milijuna). Kada govorimo o vrijednosti transakcija zadanih internetskim bankarstvom, 1,8% ukupne vrijednosti izvršenih transakcija zadali su potrošači (ukupno 3,98 milijardi eura), a 98,2% poslovni subjekti (ukupno 215,5 milijardi eura).

Ako se ukupan broj i vrijednost transakcija zadanih mobilnim bankarstvom u 2023. analiziraju odvojeno za potrošače i poslovne subjekte, dolazi se do podatka da su 87,9% transakcija zadali potrošači (ukupno 141,8 milijuna), a 12,1% transakcija poslovni subjekti (ukupno 19,6 milijuna). Kada govorimo o vrijednosti transakcija zadanih mobilnim bankarstvom, 62,1% ukupne vrijednosti izvršenih transakcija zadali su potrošači (ukupno 20,16 milijardi eura), a 37,9% poslovni subjekti (ukupno 12,3 milijarde eura).

Usporedimo li navedene podatke s 2022., uočavamo porast od 13,2% u 2023. u broju transakcija koje su zadali potrošači mobilnim bankarstvom, a kod poslovnih je subjekata porast iznosio 22,9%. U vrijednosti transakcija porast u 2023. u odnosu na godinu prije kod potrošača iznosi 41,9%, a kod poslovnih subjekata 48,7%.

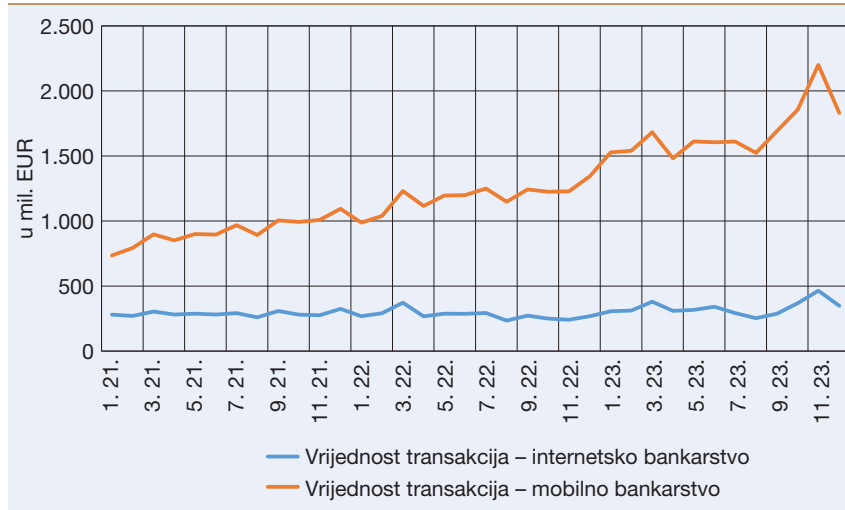
Kretanje ukupnog broja i vrijednosti kreditnih transfera potrošača zadanih internetskim i mobilnim bankarstvom za razdoblje od 2021. do 2023. u RH prikazani su na slikama 12. i 13.

Slika 12. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera potrošača zadanih internetskim i mobilnim bankarstvom

Napomena: Uključeni su nacionalni kreditni transferi potrošača u nacionalnoj valuti (u eurima za 2023. i u kunama za 2021. i 2022. preračunato u eure).
Izvor: HNB

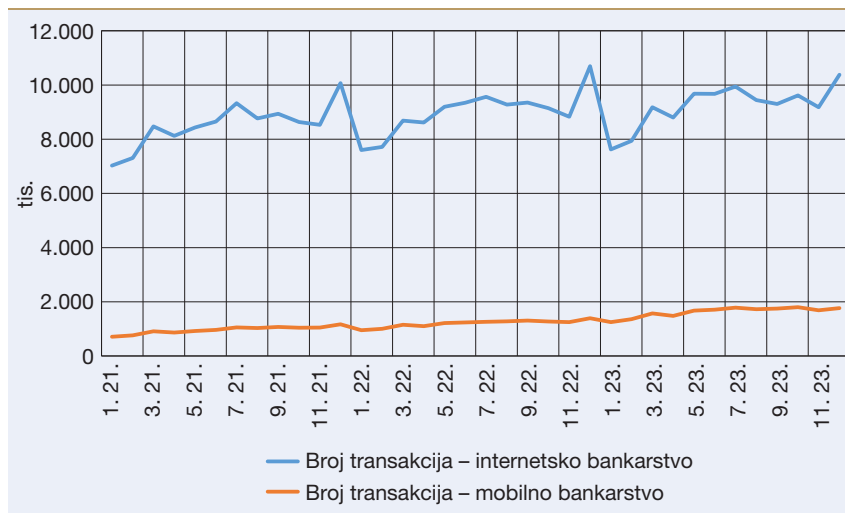
Slika 13. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera potrošača zadanih internetskim i mobilnim bankarstvom

Napomena: Uključeni su nacionalni kreditni transferi potrošača u nacionalnoj valuti (u eurima za 2023. i u kunama za 2021. i 2022. preračunato u eure).
Izvor: HNB

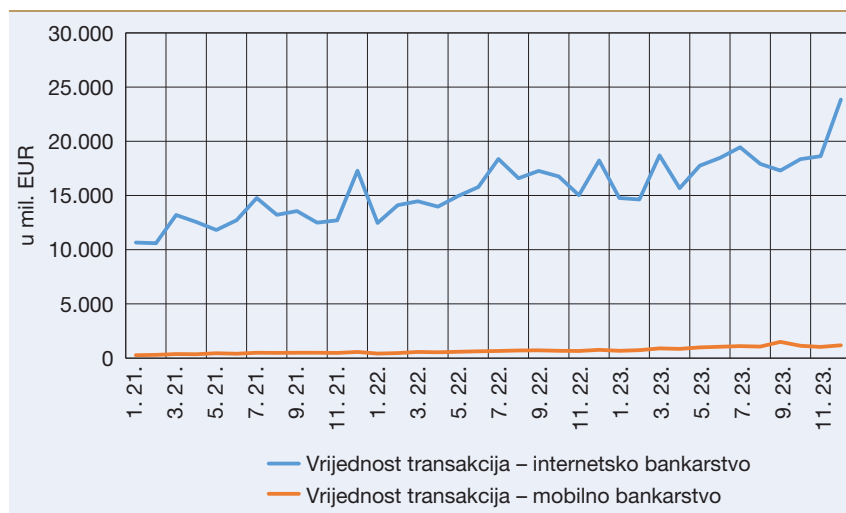
Kretanje ukupnog broja i vrijednosti kreditnih transfera poslovnih subjekata zadanih internetskim i mobilnim bankarstvom za razdoblje od 2021. do 2023. u RH prikazani su na slikama 14. i 15.

Slika 14. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata zadanih elektronički internetskim i mobilnim bankarstvom

Napomena: Uključeni su nacionalni kreditni transferi poslovnih subjekata u nacionalnoj valuti (u eurima za 2023. i u kunama za 2021. i 2022. preračunato u eure).
Izvor: HNB

Slika 15. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata zadanih elektronički internetskim i mobilnim bankarstvom

Napomena: Uključeni su nacionalni kreditni transferi poslovnih subjekata u nacionalnoj valuti (u eurima za 2023. i u kunama za 2021. i 2022. preračunato u eure).
Izvor: HNB

1.1.1. Primljeni nacionalni kreditni transferi

U RH ukupno je primljeno 139,65 milijuna nacionalnih kreditnih transfera na račune potrošača i poslovnih subjekata koji se vode u kreditnim institucijama u ukupnoj vrijednosti 149,585 milijardi eura.

1.1.2. Trajni nalog

Trajni nalog je platna usluga kojom kreditna institucija, na temelju posebnog ugovora o trajnom nalogu s korisnikom platnih usluga, periodično, na određeni ili određivi dan prenosi određeni ili određivi iznos s računa za plaćanje svojega korisnika platnih usluga u korist računa za plaćanje primatelja plaćanja (npr. plaćanje TV pretplate, plaćanje anuiteta ili rate kredita i sl.).

Platnu uslugu trajnog naloga na dan 31. prosinca 2023. u RH pružalo je 20 kreditnih institucija.

Broj ugovora trajnog naloga jest broj suglasnosti platitelja za izvršenje platne transakcije trajnog naloga koje je kreditna institucija zaprimila, a evidentira ga kreditna institucija kod koje se vodi račun koji je naveden u ugovoru o trajnom nalogu.

Nacionalna platna transakcija trajnog naloga obuhvaća nacionalne platne transakcije trajnog naloga izvršene u eurima na teret računa korisnika platnih usluga (potrošača i poslovnih subjekata).

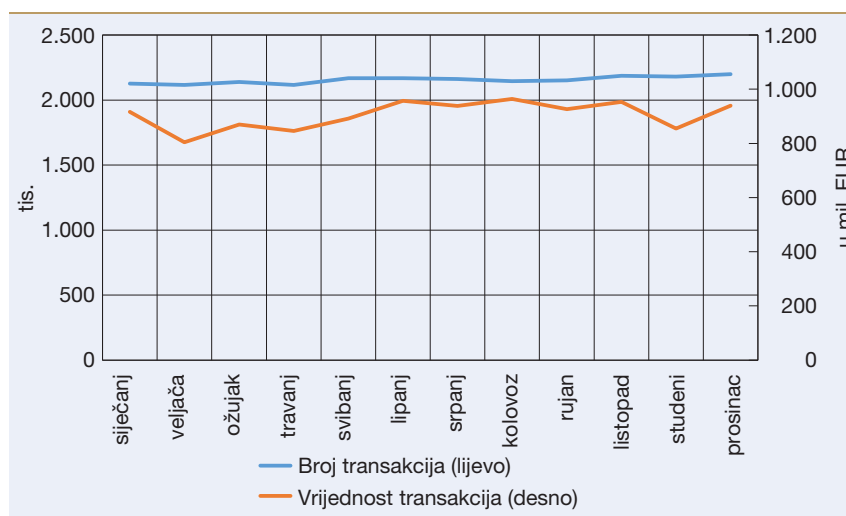
Na dan 31. prosinca 2023. potrošači su imali sklopljeno 2.238.675 ugovora o trajnom nalogu s kreditnom institucijom, a poslovni subjekti njih 59.193.

U 2023. godini ukupno je u RH izvršeno 25,85 milijuna transakcija trajnih naloga (u svim valutama) u ukupnoj vrijednosti od 10,86 milijardi eura (preračunato u eure). Od ukupnog broja izvršenih transakcija trajnih naloga njih 99,97% izvršeno je u eurima, a ostatak od 0,03% u ostalim valutama.

Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 2,15 milijuna transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti u iznosu od 904,96 mil. eura. Prosječna vrijednost jedne transakcije trajnog naloga iznosila je 420 eura (Slika 16.).

Ukupan broj transakcija trajnog naloga potrošača u eurima u 2023. iznosio je 25,04 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 2,43 milijarde eura. Prosječno je mjesečno izvršeno 2,09 milijuna transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti u iznosu od 202,25 milijuna eura. Prosječna vrijednost jedne transakcije trajnog naloga iznosila je 97 eura (Slika 16.).

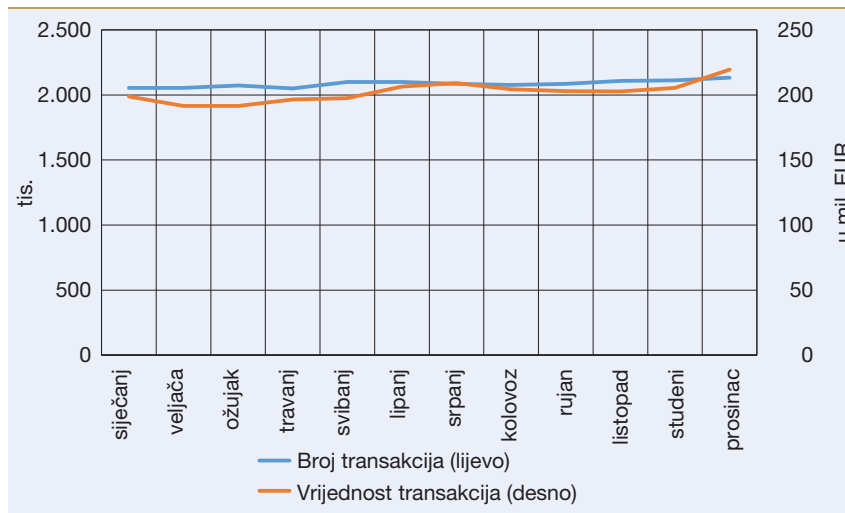
Slika 16. Ukupan broj i vrijednost transakcija trajnog naloga potrošača i poslovnih subjekata

Napomena: Uključeni su trajni nalozi potrošača i poslovnih subjekata u eurima. Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

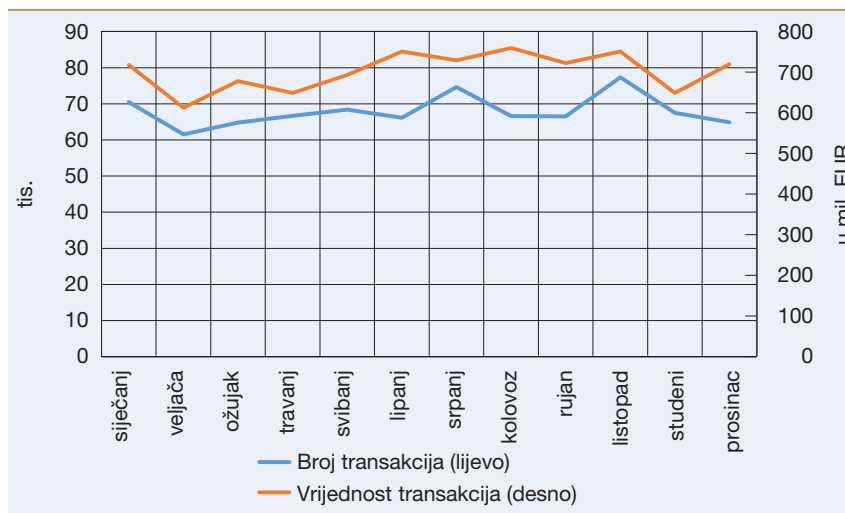
Slika 17. Broj i vrijednost transakcija trajnog naloga potrošača

Napomena: Uključeni su trajni nalozi potrošača u eurima.
Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

U istom razdoblju, odnosno u 2023., ukupan je broj transakcija trajnog naloga poslovnih subjekata u eurima iznosio 815.481 transakciju s ukupnom vrijednosti u iznosu od 8,43 milijarde eura. Prosječno mjesečno izvršilo se 67.957 transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti u iznosu od 702,71 milijun eura. Prosječna vrijednost jedne transakcije trajnog naloga iznosila je 10.341 euro (Slika 18.).

Slika 18. Broj i vrijednost transakcija trajnog naloga poslovnih subjekata

Napomena: Uključeni su trajni nalozi poslovnih subjekata u eurima.
Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

Na osnovi usporedbe izvršenih trajnih naloga potrošača i poslovnih subjekata može se zaključiti da se, kao i prethodnih godina, na teret računa potrošača izvršilo znatno više transakcija trajnih naloga (96,85%) u odnosu na račune poslovnih subjekata (3,15%). Međutim, ako se

analizira vrijednost izvršenih trajnih naloga, može se zaključiti suprotno, odnosno vrijednost trajnih naloga izvršenih na teret računa poslovnih subjekata (77,65%) znatno je veća od vrijednosti trajnih naloga izvršenih na teret računa potrošača (22,35).

Analizom podataka o broju korisnika platnih usluga potrošača koji se koriste uslugom trajnog naloga na teret svojeg računa za plaćanje (pri čemu se korisnik broji kao jedan neovisno o broju sklopljenih ugovora o trajnom nalogu s kreditnom institucijom) utvrđeno je da je njihov udio u odnosu na ukupan broj stanovnika RH iznosio 32%, odnosno njih 1.238.582 ima ugovorenu minimalno jednu uslugu trajnog naloga.

Prema broju korisnika platnih usluga poslovnih subjekata koji se koriste uslugom trajnog naloga na teret svojeg računa za plaćanje (pri čemu se korisnik broji kao jedan neovisno o broju sklopljenih ugovora o trajnom nalogu s kreditnom institucijom) utvrđeno je da je njihov udio u odnosu na ukupan broj registriranih poslovnih subjekata u RH iznosio 10%, odnosno njih 40.253 ima ugovorenu minimalno jednu uslugu trajnog naloga.

Iz podataka o ukupnom broju i vrijednosti transakcija trajnih naloga u RH (u svim valutama uključujući eure) prema broju korisnika platnih usluga (potrošača i poslovnih subjekata) koji su s kreditnom institucijom sklopili ugovor o trajnom nalogu na teret svojeg računa za plaćanje možemo zaključiti sljedeće:

- prosječan je mjesečni broj transakcija trajnog naloga potrošača 1,7 transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti u iznosu od 163,3 eura
- prosječan mjesečni broj transakcija trajnog naloga poslovnih subjekata iznosio je 1,7 transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti u iznosu od 17.457,4 eura.

1.2. Međunarodni kreditni transferi

Međunarodni kreditni transfer jest platna transakcija kreditnog transfera u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) nalazi u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) u drugoj državi članici ili u trećoj državi.

Platnu uslugu međunarodnoga kreditnog transfera u RH na dan 31. prosinca 2023. pružalo je 20 kreditnih institucija.

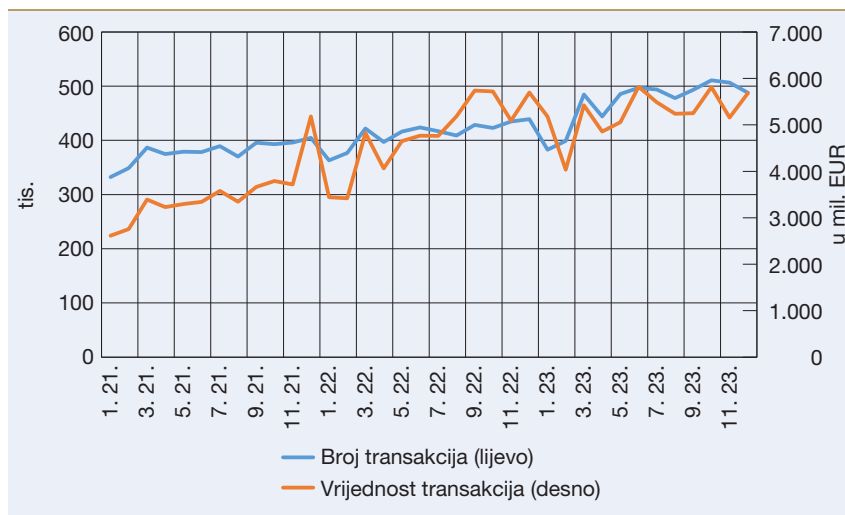
Poslani međunarodni kreditni transferi

Poslani međunarodni kreditni transferi obuhvaćaju međunarodne platne transakcije na teret računa korisnika platnih usluga (potrošača i poslovnih subjekata), koje je kreditna institucija izvršila/poslala u korist pružatelja platnih usluga primatelja plaćanja koji posluje u drugoj državi članici ili u trećoj državi.

Iz RH u 2023. ukupno je poslano 5,68 milijuna transakcija međunarodnih kreditnih transfera u svim valutama (uključujući eure) u ukupnoj vrijednosti od 65,68 milijardi eura (preračunato u eure). Na razini mjeseca prosječno je poslano 473.468 transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti od 5,47 milijardi eura. U odnosu na 2022. ukupan broj poslanih međunarodnih kreditnih transfera u 2023. godini povećao se za 14,78%, a ukupna vrijednost za 14,5%.

U 2023. potrošači su ukupno inicirali 991.185 transakcija poslanih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 2,49 milijardi eura, a poslovni subjekti 4,67 milijuna transakcija u ukupnoj vrijednosti od 60,54 milijarde eura.

Slika 19. Ukupni poslani međunarodni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata u svim valutama (preračunato u eure)

Napomena: Uključeni su poslani međunarodni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata u svim valutama (preračunato u eure).

Izvor: HNB

Od ukupnog broja poslanih međunarodnih kreditnih transfera njih 94,8% bili su kreditni transferi inicirani u valuti euro, dok su preostalih 5,2% činili kreditni transferi poslani u ostalim valutama.

Primljeni međunarodni kreditni transferi

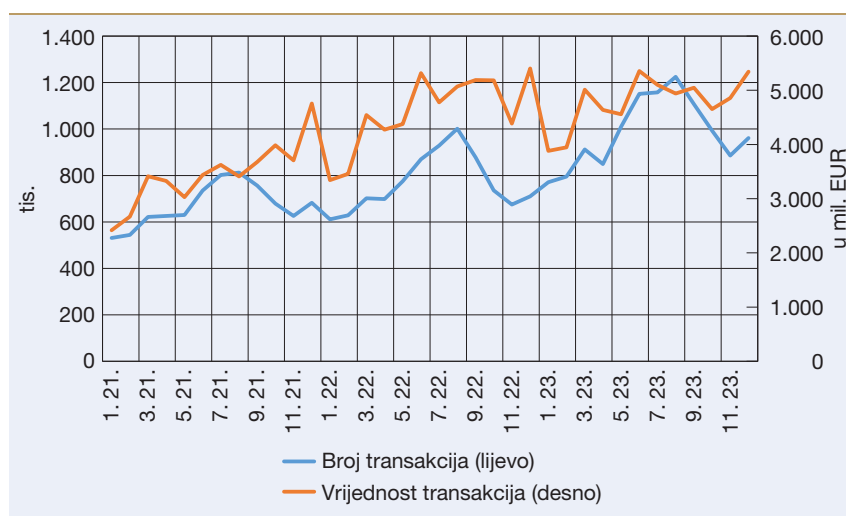
Primljeni međunarodni kreditni transferi obuhvaćaju platne transakcije primljene u korist računa korisnika platnih usluga (potrošača i poslovnih subjekata) kod kojih pružatelj platnih usluga platitelja posluje u drugoj državi članici ili u trećoj državi.

U 2023. ukupno su u RH primljena 11,82 milijuna međunarodnih kreditnih transfera potrošača i poslovnih subjekata u svim valutama (uključujući euro), čija je ukupna vrijednost preračunata u eure iznosila 57,34 milijarde eura.

Ukupan broj primljenih međunarodnih kreditnih transfera u 2023. godini povećao se za 28,25% u odnosu na 2022. godinu, a ukupna vrijednost za 3,64%.

Na razini mjeseca prosječno je primljeno 963.878 transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti od 4,35 milijardi eura.

Slika 20. Ukupni primljeni međunarodni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata u svim valutama (preračunato u eure)

Napomena: Uključeni su primljeni međunarodni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata u svim valutama (preračunato u eure).

Izvor: HNB

2. Usluga plaćanja računa

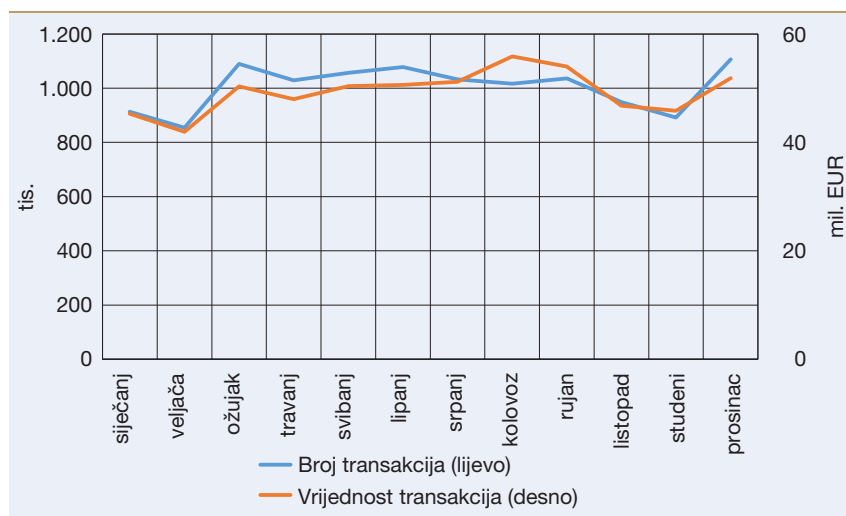
Usluga plaćanja računa jest usluga kod koje kreditna institucija na temelju ugovora s primateljem plaćanja prikuplja novčana sredstva platitelja i prikupljeni iznos stavlja na raspolaganje primatelju plaćanja u vremenskim ciklusima određenima ugovorom (npr. račun za struju, vodu, plin i sl.), a u skladu s odredbama Zakona o platnom prometu kojima se određuju rokovi izvršenja plaćanja.

Uslugu plaćanja računa u Republici Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2023. pružalo je 12 kreditnih institucija i jedna institucija za elektronički novac, i to isključivo u eurima.

U RH u 2023. ukupno je izvršeno 12,05 milijuna transakcija korištenjem usluge plaćanja računa u ukupnoj vrijednosti od 591,99 milijuna eura. Prosječna vrijednost jedne transakcije izvršene tom uslugom iznosila je 49 eura.

U odnosu na 2022. godinu zabilježeno je smanjenje broja transakcija izvršenih korištenjem usluge plaćanja računa u 2023. za 9,8% i vrijednosti za 5,1%, što je očekivano kao rezultat činjenice da se potrošači sve više koriste ostalim načinima (kanalima) zadavanja transakcija, npr. mobilnim i internetskim bankarstvom. Međutim, prosječna vrijednost jedne transakcije izvršene korištenjem usluge plaćanja računa u 2023. povećala se za 5,26% u odnosu na 2022.

Slika 21. Broj i vrijednost transakcija usluge plaćanja računa

Napomena: Ukupan broj i vrijednost transakcija usluge plaćanja računa potrošača u eurima.

Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija usluge plaćanja računa u 2023. prikazano je na Slici 21.

Prosječan broj transakcija na razini mjeseca iznosio je 1,0 milijun transakcija s prosječnom vrijednosti od 49,33 milijuna eura.

3. Novčana pošiljka

Novčana pošiljka jest platna usluga pri kojoj se primaju novčana sredstva od platitelja, bez otvaranja računa za plaćanje na ime platitelja ili primatelja plaćanja, s isključivom svrhom prijenosa odgovarajućeg iznosa novčanih sredstava primatelju plaćanja ili drugom pružatelju platnih usluga za primatelja plaćanja i/ili se takva novčana sredstva primaju za primatelja plaćanja i stavljaju mu se na raspolaganje.

Podaci o novčanim pošiljkama prikazani u ovoj publikaciji prikupljeni su od kreditnih institucija koje su pružatelji platne usluge novčane pošiljke u skladu sa Zakonom o platnom prometu (ili nastupaju kao zastupnik) i Financijske agencije.

Uslugu slanja i primanja novčanih pošiljki u RH u 2023. pružale su dvije kreditne institucije i Financijska agencija. Udio broja i vrijednosti transakcija korištenjem usluge novčane pošiljke u RH statistički je zanemariv.

Poslane novčane pošiljke

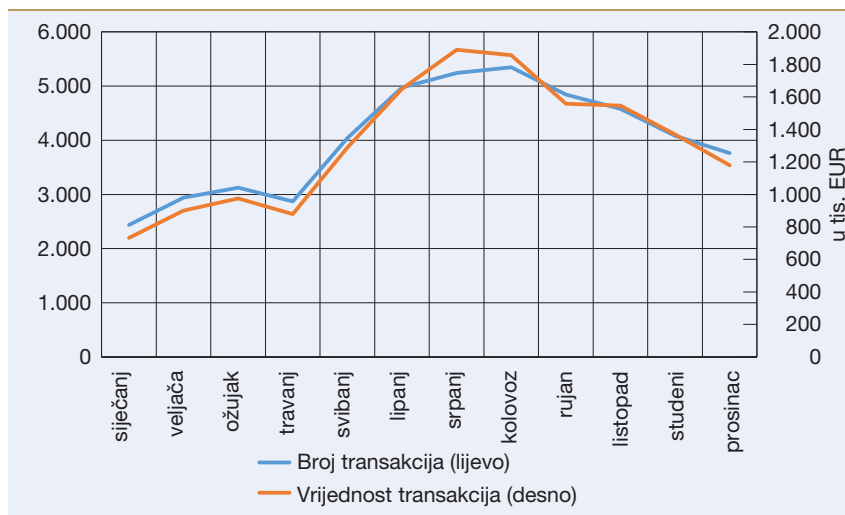
U ovom poglavlju prikazani su podaci o novčanim pošiljkama koje su potrošači poslali primateljima u RH kao i izvan RH. Pošiljatelj u RH uvijek predaje eure za izvršenje novčane pošiljke, a isplata je u željenoj valuti u zemlji primatelja.

U 2023. ukupno su u RH poslane 48.233 nacionalne novčane pošiljke ukupne vrijednosti 15,82 milijuna eura. Prosječna vrijednost jedne transakcije iznosila je 328 eura.

U odnosu na 2022. godinu povećali su se i broj i vrijednost poslanih nacionalnih novčanih pošiljki, i to broj za 81,57%, a vrijednost za 112,65%, pri čemu je prosječna vrijednost jedne transakcije porasla za 17,1%.

Analizom kretanja prikazanog broja i vrijednosti poslanih nacionalnih novčanih pošiljki u 2023. (Slika 22.) utvrđeno je kako je prosječan mjesečni broj poslanih novčanih pošiljki u RH iznosio 4.019 s prosječnom vrijednosti od 1,32 milijuna eura mjesečno.

Slika 22. Poslane nacionalne novčane pošiljke

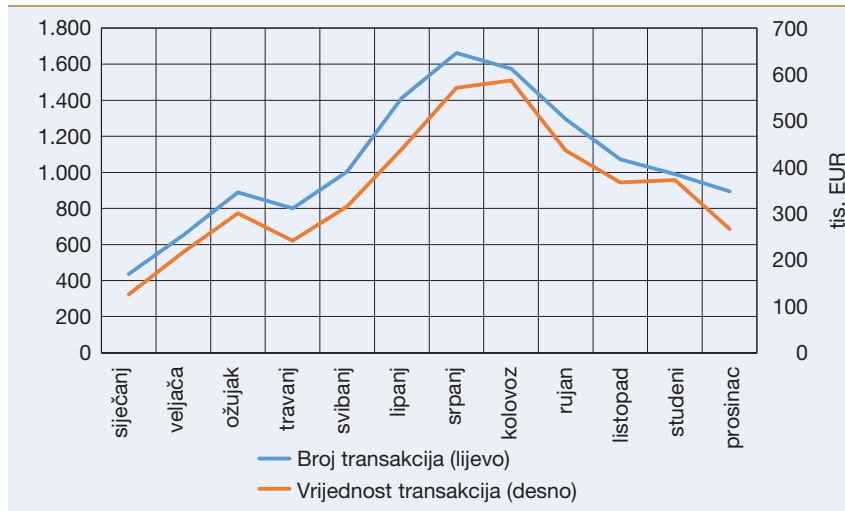
Napomena: Uključene su poslane nacionalne novčane pošiljke potrošača u eurima. Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

Međunarodne novčane pošiljke obuhvaćaju međunarodne i prekogranične platne transakcije u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se pružatelj platnih usluga platitelja nalazi u RH, a pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja u trećoj državi ili drugoj državi članici.

U 2023. ukupno su poslane 12.642 međunarodne novčane pošiljke ukupne vrijednosti 4,22 milijuna eura (Slika 23.). Prosječna vrijednost jedne poslane međunarodne novčane pošiljke iznosila je 334 eura.

U odnosu na 2022. godinu broj poslanih međunarodnih novčanih pošiljki povećao se za 78,5%, a njihova vrijednost za 102,2%. Prosječna vrijednost jedne poslane međunarodne novčane pošiljke povećala se za 13,3% u 2023. u odnosu na godinu prije.

Slika 23. Poslane međunarodne novčane pošiljke

Napomena: Uključene su poslane međunarodne novčane pošiljke potrošača u eurima. Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

Primljene novčane pošiljke

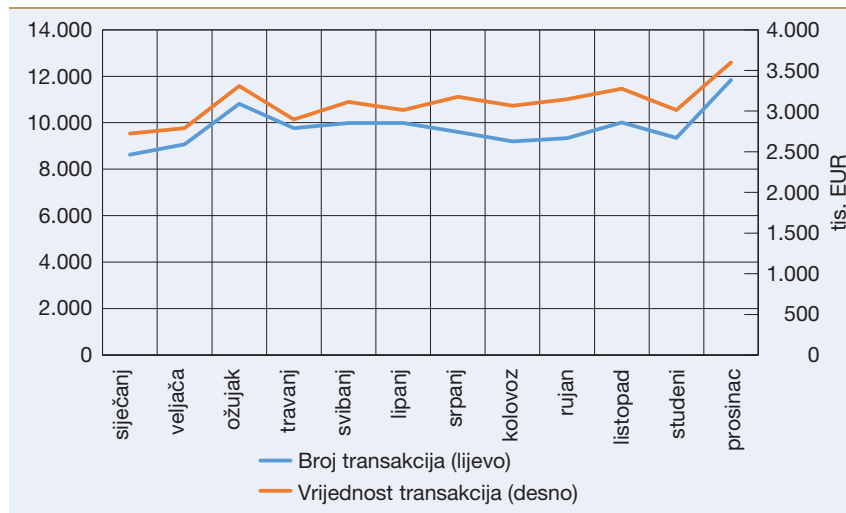
U ovom poglavlju prikazani su podaci o novčanim pošiljkama koje su potrošači primili od pošiljatelja izvan RH.

U RH potrošači mogu primiti novčanu pošiljku iz svih zemalja svijeta, i to u svim valutama, s tim da je valuta isplate uvijek euro.

U 2023. potrošači su ukupno primili iz inozemstva 117.565 novčanih pošiljki u različitim valutama (uključujući euro), ukupne vrijednosti 37,13 milijuna eura.

U odnosu na 2022. ukupan broj primljenih novčanih pošiljki u svim valutama u 2023. pao je za 7,2%, dok je vrijednost pala za 1,3.

Slika 24. Primljene međunarodne novčane pošiljke u svim valutama

Napomena: Uključene su primljene međunarodne novčane pošiljke potrošača poslana u svim valutama (preračunato u eure).

Podaci se odnose na 2023. godinu.

Izvor: HNB

4. Izravno terećenje

Izravno terećenje jest platna usluga kojom se tereti platitelj račun za plaćanje, pri čemu platnu transakciju inicira primatelj plaćanja na osnovi suglasnosti platitelja dane njegovu pružatelju platnih usluga, primatelju plaćanja ili pružatelju platnih usluga primatelja plaćanja.

Platnu uslugu izravnog terećenja na dan 31. prosinca 2023. u RH pružalo je 17 kreditnih institucija.

Broj suglasnosti o izravnom terećenju prikazuje se kao ukupan broj aktivnih suglasnosti o izravnom terećenju na posljednji dan izvještajnog razdoblja, tj. mjeseca.

U publikaciji su prikazane dane suglasnosti za izravno terećenje i platne transakcije izravnog terećenja izvršene u korist računa za plaćanje drugoga korisnika usluge, najčešće komunalnog poduzeća (npr. računi za struju, vodu, plin i sl.), kao i u korist same kreditne institucije (npr. naplata troškova po kartici s odgođenom naplatom kada je izdavatelj platne kartice ujedno pružatelj platnih usluga koji vodi račun platitelja).

Suglasnosti se broje prema broju primatelja plaćanja (vjerovnika) po jednom platitelju, bez obzira na broj računa za plaćanje platitelja koji se terete i bez obzira na to je li jednim ugovorom dana suglasnost za izvršenje izravnih terećenja u korist više primatelja plaćanja (vjerovnika).

Kada jedan platitelj daje novim ili istim ugovorom drugu suglasnost istom primatelju plaćanja, to se broji kao dvije suglasnosti (npr. dana suglasnost za izravno terećenje za mjesečne troškove fiksnog telefona za stan i vikendicu).

Suglasnosti se razlikuju ovisno o vrsti primatelja plaćanja te se tako dijele na suglasnosti dane “u korist korisnika usluge” (npr. komunalna poduzeća za isporuku struje, vode, plina i sl.) i suglasnosti “u korist kreditne institucije” (npr. naplata troškova po kartici s odgođenom naplatom kada je izdavatelj platne kartice kreditna institucija koja vodi račun za plaćanje platitelja).

Broj računa i korisnika usluge izravnog terećenja i danih suglasnosti

Uslugom izravnog terećenja s aspekta platitelja mnogo se češće koriste potrošači u odnosu na poslovne subjekte.⁵

Na dan 31. prosinca 2023. potrošači su imali ugovoreno 1.111.567 suglasnosti za izravno terećenje, dok su poslovni subjekti imali ugovoreno 9.819 suglasnosti.

Kada govorimo o broju korisnika usluge izravnog terećenja koji su dali suglasnosti za izvršenje izravnih terećenja, kao i broja računa za koje je ugovorena ta usluga, omjer je također u korist potrošača. Na dan 31. prosinca 2023. godine 636.343 potrošača koristilo se uslugom izravnog terećenja kao i 2.082 poslovna subjekta.

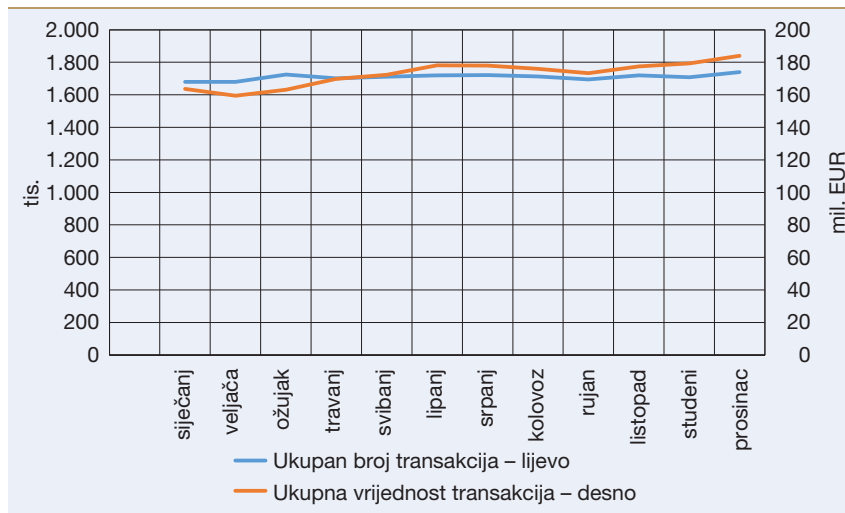
Broj i vrijednost transakcija izravnog terećenja

U 2023. godini ukupno je u RH izvršen 20,51 milijun transakcija izravnog terećenja računa za plaćanje u svim valutama u ukupnoj vrijednosti od 2,07 milijardi eura (preračunato u eure). Prosječna vrijednost jednoga izravnog terećenja iznosila je 101 euro.

Na Slici 25. prikazana su terećenja računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata na osnovi naloga za izravno terećenje primljenih od primatelja plaćanja koji posluje u RH u 2023.

⁵ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Slika 25. Ukupan broj i vrijednost transakcija izravnih terećenja

Napomena: Ukupan broj i vrijednost transakcija izravnih terećenja računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata izvršenih u svim valutama (uključujući i eure), preračunato u eure. Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

Podaci o broju i vrijednosti transakcija izravnih terećenja također upućuju na to da se potrošači znatno više koriste uslugom izravnog terećenja u odnosu na poslovne subjekte.

Tako je u 2023. u RH ukupno izvršeno 20,37 milijuna izravnih terećenja na teret računa za plaćanje potrošača i 147.942 na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata. Ukupna vrijednost izvršenih izravnih terećenja na teret računa potrošača iznosila je 1,89 milijardi eura, dok je na teret računa poslovnih subjekata iznosila 180,68 milijuna eura.

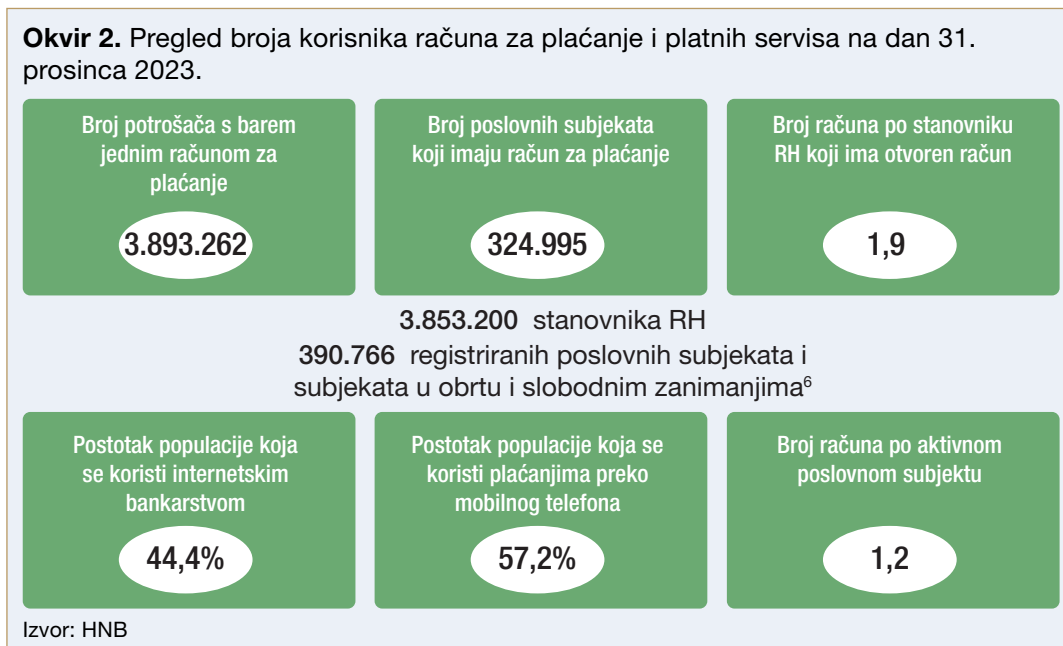
U 2023. svaki je mjesec prosječno izvršeno 1,7 milijuna transakcija izravnog terećenja računa potrošača i 12.329 transakcija izravnog terećenja računa poslovnih subjekata. Prosječna mjesečna vrijednost izvršenih transakcija izravnog terećenja računa potrošača iznosila je 157,81 milijun eura, dok je za poslovne subjekte iznosila 15,06 milijuna eura.

Prosječan broj i vrijednost izravnih terećenja po korisniku i računu

Kada se usporede prosječan broj i vrijednost izvršenih transakcija izravnog terećenja po računima za koje je ugovorena usluga izravnog terećenja, tj. korisniku, može se zaključiti da je u 2023. godini prosječan mjesečni broj transakcija izravnog terećenja po jednom računu potrošača iznosio 2,7 transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti od 248 eura. S druge strane, poslovni subjekti u 2023. imali su evidentirano svaki mjesec prosječno 5,9 izravnih terećenja, prosječne mjesečne vrijednosti 7.231 euro.

5. Računi za plaćanje

U ovom poglavlju detaljnije se analizira broj računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata otvorenih kod kreditnih institucija te se daje prikaz broja računa za plaćanje i broja korisnika prema platnoprometnim servisima (uslugama), odnosno prema ugovorenim načinima plaćanja korisnika kod kreditne institucije.

5.1. Transakcijski račun i drugi platni račun

Račun za plaćanje jest račun koji vodi pružatelj platnih usluga na ime jednog ili više korisnika platnih usluga i koji se koristi za izvršavanje platnih transakcija, a to su transakcijski račun i drugi platni račun.

Transakcijski račun jest tekući račun odnosno žiroračun koji je uređen Zakonom o platnom prometu, a s obzirom na valutu transakcijski račun može biti jednovalutni i multivalutni.

Drugi platni račun jest bilo koji račun koji vodi pružatelj platnih usluga na ime jednog ili više korisnika platnih usluga i rabi se za izvršavanje platnih transakcija, a ne može se svrstati u kategoriju transakcijskih računa. U druge platne račune ubrajaju se svi računi za plaćanje koji nisu transakcijski, a s kojih je moguće neometano izvršiti platnu transakciju.

⁶ Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Drugi platni računi ne razlikuju se po statusu ovisno o tome imaju li ili nemaju odobreno prekoračenje. Stoga su u ovoj publikaciji prikazani podaci samo o ukupnom broju otvorenih drugih platnih računa te broju blokiranih računa na posljednji dan u mjesecu.

Na dan 31. prosinca 2023. evidentirana su ukupno 7.507.462 računa za plaćanje potrošača i 708.640 računa za plaćanje poslovnih subjekata. Od ukupnog broja računa za plaćanje njih 93,4% jesu transakcijski računi, dok drugi platni računi imaju udio od 6,6%.

Od ukupnog broja transakcijskih računa njih 7.235.660 bili su računi potrošača, a 436.838 računi su poslovnih subjekata.

Tablica 5. Broj računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata

na dan 31. prosinca 2023.

Vrsta računa	Potrošač	Poslovni subjekt
Transakcijski račun	7.235.660	436.838
Drugi platni račun	271.802	271.802
Ukupno	7.507.462	708.640

Napomena: Uključeni su blokirani računi na dan 31. prosinca 2023.

Nisu uključeni računi kreditnih institucija i Fine.

Izvor: HNB

Na dan 31. prosinca 2023. ukupno 3.893.262 potrošača i 324.995 poslovnih subjekata imalo je otvoren najmanje jedan račun za plaćanje kod kreditne institucije u RH.

Kada se prethodno navedeni podaci stave u omjer s ukupnim brojem evidentiranih računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata na dan 31. prosinca 2023. (Tablica 5.), dolazi se do zaključka da svaki potrošač ima prosječno dva računa za plaćanje (1,91) i da svaki poslovni subjekt u RH ima prosječno 1,4 računa za plaćanje.

Jednovalutni i multivalutni računi

Računi za plaćanje koje vode kreditne institucije s obzirom na valutu mogu biti jednovalutni i multivalutni. Jednovalutni računi jesu računi na kojima banke vode novčana sredstva korisnika u jednoj valuti – najčešće euru. S druge strane, na multivalutnim računima korisnici mogu imati sredstva u više različitih valuta.

Ukupan broj jednovalutnih računa u RH na dan 31. prosinca 2023. iznosio je 2.948.353, a multivalutnih 3.726.273.

Na dan 31. prosinca 2023. udio jednovalutnih računa u ukupnom broju transakcijskih računa potrošača iznosio je 47%.

Naši građani gotovo podjednako ugovaraju jednovalutne i multivalutne račune, a poslovni subjekti gotovo najčešće ugovaraju samo multivalutne račune – odnosno 95% računa poslovnih subjekata na dan 31. prosinca 2023. bilo je multivalutno.

Transakcijski računi prema statusu

Transakcijski računi prema statusu mogu biti s odobrenim prekoračenjem, bez odobrenog prekoračenja i blokirani.

Računi bez odobrenog prekoračenja jesu transakcijski računi otvoreni kod kreditne institucije na teret kojih je moguće izvršavati platne transakcije samo do iznosa novčanih sredstava na tim računima.

U prikaze podataka o transakcijskim računima bez odobrenog prekoračenja nisu uključeni računi koji su na posljednji dan izvještajnog razdoblja, tj. mjeseca blokirani.

Računi s odobrenim prekoračenjem jesu transakcijski računi otvoreni kod kreditne institucije na teret kojih je moguće izvršavati platne transakcije preko iznosa novčanih sredstava na tim računima, tj. do visine ugovorenog prekoračenja.

U podatke o transakcijskim računima s odobrenim prekoračenjem nisu uključeni računi koji su na posljednji dan izvještajnog razdoblja, tj. mjeseca blokirani. Također nisu uključeni iznosi limita koji su odobreni za obročnu otplatu po transakcijskom računu (obročna otplata za debitnu platnu karticu).

Blokirani računi za plaćanje jesu transakcijski računi i drugi platni računi otvoreni kod kreditnih institucija na kojima je privremeno onemogućeno raspolaganje svim novčanim sredstvima na posljednji dan izvještajnog razdoblja, tj. mjeseca.

Raspolaganje novčanim sredstvima za potrebe statistike platnog prometa može biti privremeno onemogućeno zbog:

- provedbe ovrhe na novčanim sredstvima u skladu sa zakonom kojim se uređuje provedba ovrhe na novčanim sredstvima
- nenamirenih obveza u skladu s uvjetima iz okvirnoga ili drugog ugovora korisnika platne usluge s pružateljem platne usluge
- sumnje na neovlašteno korištenje

- provođenja drugih propisa kojima se nalaže privremeno onemogućivanje raspolaganja novčanim sredstvima na računima i
- ostalih razloga.

Blokirani računi ne prikazuju se prema statusima bez odobrenog prekoračenja i s odobrenim prekoračenjem.

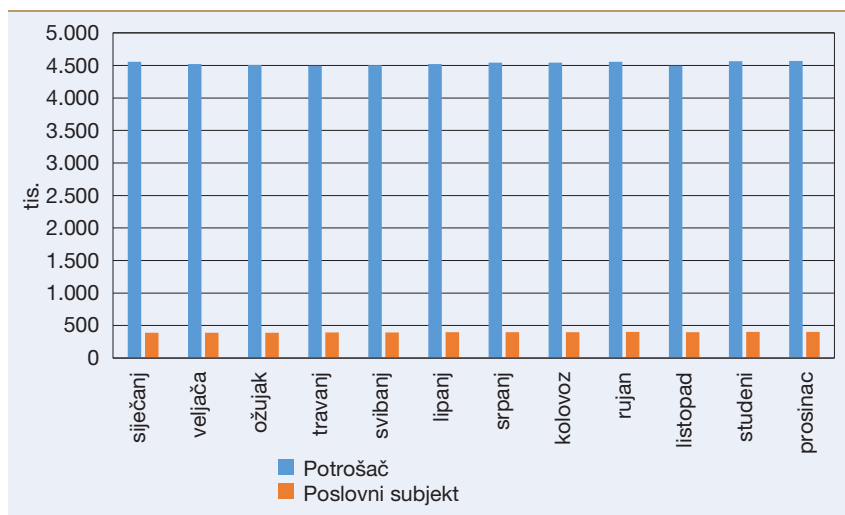
Na dan 31. prosinca 2023. u RH ukupno su 1.682.843 računa potrošača imala odobreno prekoračenje, a 4.570.157 računa potrošača nije imalo odobreno prekoračenje. Od ukupnog broja računa koji imaju odobreno prekoračenje njih 37,5% koristilo se tom mogućnošću.

U nastavku teksta daje se detaljniji prikaz broja računa prema statusu računa te podaci o ukupno odobrenim prekoračenjima i iznosu korištenog prekoračenja.

Transakcijski računi bez odobrenog prekoračenja

Na dan 31. prosinca 2023. u RH ukupno je bilo otvoreno 4.570.157 transakcijskih računa potrošača i 404.327 računa poslovnih subjekata koji nemaju odobreno prekoračenje.

Slika 26. Broj transakcijskih računa potrošača i poslovnih subjekata bez odobrenog prekoračenja

Napomena: Nisu uključeni blokirani računi. Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

Ako se broj transakcijskih računa bez odobrenog prekoračenja analizira ovisno o tome jesu li jednovalutni ili multivalutni, dolazi se do podatka da je multivalutnih računa više nego jednovalutnih, posebice kod poslovnih subjekata. Naime, 95% transakcijskih računa poslovnih subjekata

multivalutno je, dok potrošači multivalutnih računa imaju 59%, a jednovalutnih 41%.

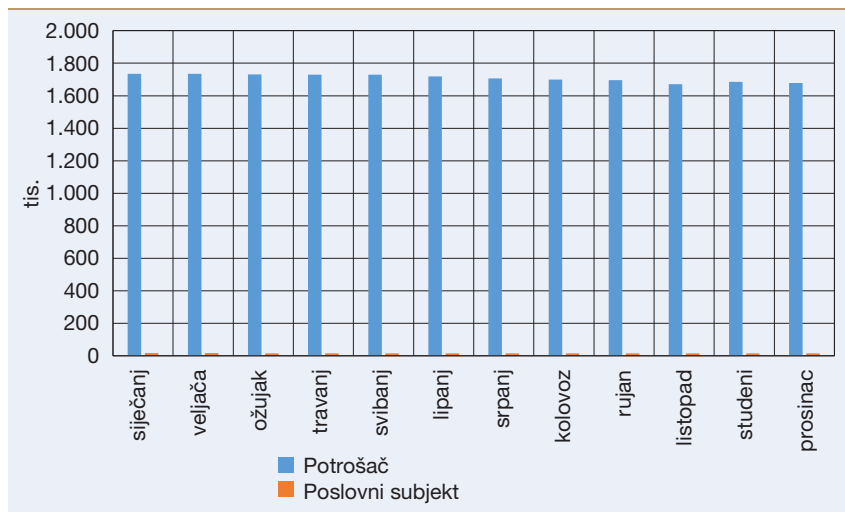
Transakcijski računi s odobrenim prekoračenjem

Ukupan broj transakcijskih računa s odobrenim prekoračenjem u RH višestruko je manji od ukupnog broja transakcijskih računa bez odobrenog prekoračenja te su na dan 31. prosinca 2023. evidentirana 1.682.843 računa potrošača i 17.299 računa poslovnih subjekata s odobrenim prekoračenjem.

Analizira li se broj transakcijskih računa s odobrenim prekoračenjem ovisno o tome jesu li jednovalutni ili multivalutni, 62% računa potrošača jest jednovalutno (u pravilu euro), a 38% jest multivalutno. Kod poslovnih subjekata udjeli su drugačiji te je 2,6% jednovalutnih, a multivalutnih računa s odobrenim prekoračenjem 97,4%.

Na Slici 27. prikazan je broj transakcijskih računa potrošača i poslovnih subjekata s odobrenim prekoračenjem po mjesecima za 2023.

Slika 27. Broj transakcijskih računa potrošača i poslovnih subjekata s odobrenim prekoračenjem

Napomena: Nisu uključeni blokirani računi. Podaci se odnose na 2023. godinu.
Izvor: HNB

Od ukupno 1.682.843 transakcijska računa potrošača koji na dan 31. prosinca 2023. imaju odobreno prekoračenje, njih 37% odnosno 630.309 računa na dan 31. prosinca 2023. bili su u odobrenom prekoračenju. Kod poslovnih subjekata postotak transakcijskih računa s odobrenim prekoračenjem koji su na dan 31. prosinca 2023. bili u prekoračenju iznosi 45%, odnosno ukupno 7.777 transakcijskih računa bilo je u odobrenom prekoračenju od ukupno evidentiranih 17.299 koji se mogu koristiti prekoračenjem.

Blokirani računi za plaćanje

Na dan 31. prosinca 2023. ukupno je blokirano, tj. onemogućeno je raspolaganje novčanim sredstvima na 1.042.718 računa za plaćanje potrošača i 15.899 računa za plaćanje poslovnih subjekata. Navedeno čini smanjenje broja blokiranih transakcijskih računa potrošača za 5,3%, a poslovnih subjekata za 8% u odnosu na 31. prosinca 2022.

Tablica 6. Broj blokiranih računa za plaćanje

na dan 31. prosinca 2023.

Vrsta računa	Potrošač	Poslovni subjekt
Transakcijski račun	982.660	15.212
Drugi platni račun	60.058	687
Ukupno	1.042.718	15.899

Izvor: HNB

5.2. Broj korisnika prema platnoprmetnim servisima

U Tablici 7. prikazan je ukupan broj korisnika potrošača i poslovnih subjekata prema platnoprmetnim servisima (u nastavku teksta: platni servis), odnosno prema ugovorenim načinima plaćanja korisnika na teret računa otvorenih kod kreditne institucije.

Korisnik svakoga pojedinačnoga platnog servisa, tj. načina plaćanja prikazanih u Tablici 7. računa se samo jedanput, odnosno ako se korisnik istom uslugom (načinom plaćanja) koristi u dvije ili više kreditnih institucija, prikazan je kao jedan korisnik.

Tablica 7. Broj korisnika prema platnim servisima

Opis načina plaćanja	Potrošač	Poslovni subjekt	Ukupno
Internetsko bankarstvo	1.711.363	233.856	1.945.219
Mobilno bankarstvo	2.202.047	203.124	2.405.171
Telebanking	0	38	38
E-račun	22.297	34	22.331
Izravno terećenje	636.343	2.082	638.425
Trajni nalog	1.238.582	40.253	1.278.835

Napomena: Stanje na dan 31. prosinca 2023.

Izvor: HNB

Pod brojem korisnika prikazanih u Tablici 7. podrazumijeva se podatak o ukupnom broju korisnika platnih usluga (potrošača i poslovnih subjekata) koji su s kreditnom institucijom ugovorili sljedeće načine plaćanja (platne servise) na teret svojeg računa za plaćanje:

- Internetsko bankarstvo – evidentira se ukupan broj korisnika platnih usluga koji su s kreditnom institucijom ugovorili korištenje internetskog bankarstva, bez obzira na broj tokena koje im je kreditna institucija izdala.
- Mobilno bankarstvo – evidentira se ukupan broj korisnika platnih usluga koji su s kreditnom institucijom ugovorili korištenje aplikacije instalirane na mobilnom telefonu.
- Telebanking – evidentira se ukupan broj korisnika platnih usluga koji su s kreditnom institucijom ugovorili korištenje telebankinga.
- E-račun – evidentira se ukupan broj korisnika platnih usluga (platitelja) koji su s kreditnom institucijom ugovorili korištenje e-računa.
- Izravno terećenje – evidentira se ukupan broj korisnika platnih usluga (platitelja) koji su dali suglasnost za izravno terećenje svojeg/svojih računa za plaćanje koji/koje vodi kreditna institucija.
- Trajni nalog – evidentira se ukupan broj korisnika platnih usluga (platitelja) koji su s kreditnom institucijom sklopili ugovor o trajnom nalogu.

Podaci navedeni u Tablici 7. upućuju na to da se potrošači u RH najviše koriste uslugom mobilnog bankarstva (56,6%), internetskim bankarstvom (44%), uslugom trajnog naloga (31,8%) i potom izravnog terećenja (16,3%), dok e-račun (0,6%) zauzima manji udio u odnosu na druge načine plaćanja.

Kod poslovnih subjekata internetsko bankarstvo i nadalje je najzastupljenije s udjelom od 72%, slijedi usluga mobilnog bankarstva s udjelom od 62,5% te potom trajni nalog (12,4%), dok se e-računom (0,01%) i nadalje vrlo rijetko koristi.

Broj korisnika mobilnog bankarstva kao načina plaćanja u 2023. porastao je u odnosu na 2022. za 7,2% kod potrošača i 38,1% kod poslovnih subjekata. Također, u odnosu na 2022. godinu porastao je i broj korisnika internetskog bankarstva, i to za 13,5% kod potrošača i za 11,5% kod poslovnih subjekata.

Pod jednim platnim servisom (uslugom) prikazan je broj potrošača i poslovnih subjekata koji kod kreditne institucije imaju otvoren samo račun za plaćanje.

Podaci prikazani u Tablici 8. upućuju na to da ukupno 1.232.164 potrošača i 44.061 poslovni subjekt imaju isključivo otvoren račun za plaćanje kod kreditne institucije i ne koriste se nijednim drugim platnim servisom (tj. uslugom poput internetskoga ili mobilnog bankarstva, izravnog terećenja, trajnog naloga itd.).

Tablica 8. Platni servisi (usluge) povezani s računom za plaćanje na dan 31. prosinca 2023.

Broj platnih servisa (usluga)	Potrošač	Poslovni subjekt
1	1.232.164	44.061
2	685.647	113.417
3	1.087.067	148.049
4 i više	915.136	22.090

Napomena: Prikaz broja platnih servisa (usluga) kojima se koriste klijenti kreditnih institucija.
Izvor: HNB

Broj potrošača koji se uz račun za plaćanje koristi još jednim platnim servisom (uslugom) iznosi 685.647, a broj poslovnih subjekata koji se uz račun za plaćanje koriste još jednim platnim servisom iznosi 113.417.

Potrošači i poslovni subjekti najčešće imaju ugovorene tri usluge, a to su u najvećem broju slučajeva internetsko i mobilno bankarstvo.

Ako se broj korištenih platnih servisa (usluga) prikazanih u Tablici 8. analizira prema strukturi, tj. vrsti platnih servisa (usluga) kojima se korisnici (potrošači ili poslovni subjekti) najviše služe, dolazi se do podatka da se potrošači koji se uz račun za plaćanje samo jednim platnim servisom (uslugom) najčešće rabe mobilno bankarstvo, odnosno njih ukupno 300.404, te potom slijedi trajni nalog, odnosno takvih je potrošača ukupno 278.718. Poslovni subjekti koji se uz račun za plaćanje služe samo jednim platnim servisom (uslugom) najčešće rabe internetsko bankarstvo, njih ukupno 69.321.

6. Pojmovnik

Izravno terećenje je platna usluga kojom se tereti platitelj račun za plaćanje, pri čemu platnu transakciju inicira primatelj plaćanja na osnovi suglasnosti platitelja dane njegovu pružatelju platnih usluga, primatelju plaćanja ili pružatelju platnih usluga primatelja plaćanja.

Korisnik platnih usluga fizička je ili pravna osoba koja se koristi platnom uslugom u svojstvu platitelja, primatelja plaćanja ili istodobno u oba svojstva.

Kreditni transfer je platna usluga kojom se račun za plaćanje primatelja plaćanja odobrava za platnu transakciju ili za niz platnih transakcija terećenja platiteljeva računa za plaćanje od strane pružatelja platnih usluga kod kojeg se vodi platitelj račun za plaćanje, na osnovi naloga za plaćanje koji zadaje platitelj.

Međunarodna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga nalazi u Republici Hrvatskoj, a drugi u trećoj državi.

Nacionalna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji se nalaze u Republici Hrvatskoj.

Nepotrošač je pravna ili fizička osoba koja nije potrošač (poslovni subjekt).

Novčana pošiljka je platna usluga pri kojoj se primaju novčana sredstva od platitelja bez otvaranja računa za plaćanje na ime platitelja ili primatelja plaćanja, s isključivom svrhom prijenosa odgovarajućeg iznosa novčanih sredstava primatelju plaćanja ili drugom pružatelju platnih usluga za primatelja plaćanja i/ili se takva novčana sredstva primaju za primatelja plaćanja i stavljaju mu se na raspolaganje.

Platna transakcija je polaganje, podizanje ili prijenos novčanih sredstava koje je inicirao platitelj ili je zadana u njegovo ime i za njegov račun ili ju je inicirao primatelj plaćanja, bez obzira na to kakve su obveze iz odnosa između platitelja i primatelja plaćanja.

Potrošač je fizička osoba koja u ugovorima o platnim uslugama obuhvaćenima Zakonom o platnom prometu (NN, br. 66/2018. i

114/2022.) djeluje izvan područja svoje gospodarske djelatnosti ili slobodnog zanimanja, odnosno fizička osoba koja sklapa ugovor o izdavanju elektroničkog novca u skladu sa Zakonom o elektroničkom novcu (NN, br. 64/2018. i 114/2022.) izvan područja gospodarske djelatnosti ili slobodnog zanimanja.

Prekogranična platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga nalazi u Republici Hrvatskoj, a drugi u drugoj državi članici.

Račun za plaćanje jest bilo koji račun koji vodi pružatelj platnih usluga na ime jednog ili više korisnika platnih usluga i kojim se koristi za izvršavanje platnih transakcija.

Trajni nalog je uputa koju je platitelj dao pružatelju platnih usluga kod kojega se vodi platiteljev račun za plaćanje, za izvršavanje kreditnih transfera u redovitim vremenskim razmacima ili na unaprijed utvrđene datume (npr. plaćanje TV pristojbe, rate anuiteta...).

Usluga plaćanja računa jest platna usluga kod koje kreditna institucija na temelju ugovora s primateljem plaćanja prikuplja novčana sredstva platitelja i prikupljeni iznos stavlja na raspolaganje primatelju plaćanja u vremenskim ciklusima određenima ugovorom (npr. račun za struju, vodu, plin i sl.).

7. Dodatak

Popis slika

Slika 1. Struktura nacionalnih platnih transakcija prema broju izvršenih transakcija.....	9
Slika 2. Struktura nacionalnih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih transakcija.....	10
Slika 3. Struktura međunarodnih platnih transakcija prema broju izvršenih transakcija.....	11
Slika 4. Struktura međunarodnih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih transakcija.....	11

Slika 5. Iniciranje kreditnih transfera	13
Slika 6. Ukupan broj i vrijednost poslanih nacionalnih i međunarodnih kreditnih transfera u svim valutama.....	13
Slika 7. Poslani nacionalni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata.....	14
Slika 8. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera potrošača prema načinu zadavanja	16
Slika 9. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera potrošača prema načinu zadavanja	17
Slika 10. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata prema načinu zadavanja	18
Slika 11. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata prema načinu zadavanja	18
Slika 12. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera potrošača zadanih internetskim i mobilnim bankarstvom	23
Slika 13. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera potrošača zadanih internetskim i mobilnim bankarstvom	24
Slika 14. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata zadanih elektronički internetskim i mobilnim bankarstvom....	24
Slika 15. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera poslovnih subjekata zadanih elektronički internetskim i mobilnim bankarstvom	25
Slika 16. Ukupan broj i vrijednost transakcija trajnog naloga potrošača i poslovnih subjekata	26
Slika 17. Broj i vrijednost transakcija trajnog naloga potrošača	27
Slika 18. Broj i vrijednost transakcija trajnog naloga poslovnih subjekata	27
Slika 19. Ukupni poslani međunarodni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata u svim valutama (preračunato u eure).....	29
Slika 20. Ukupni primljeni međunarodni kreditni transferi potrošača i poslovnih subjekata u svim valutama (preračunato u eure).....	30

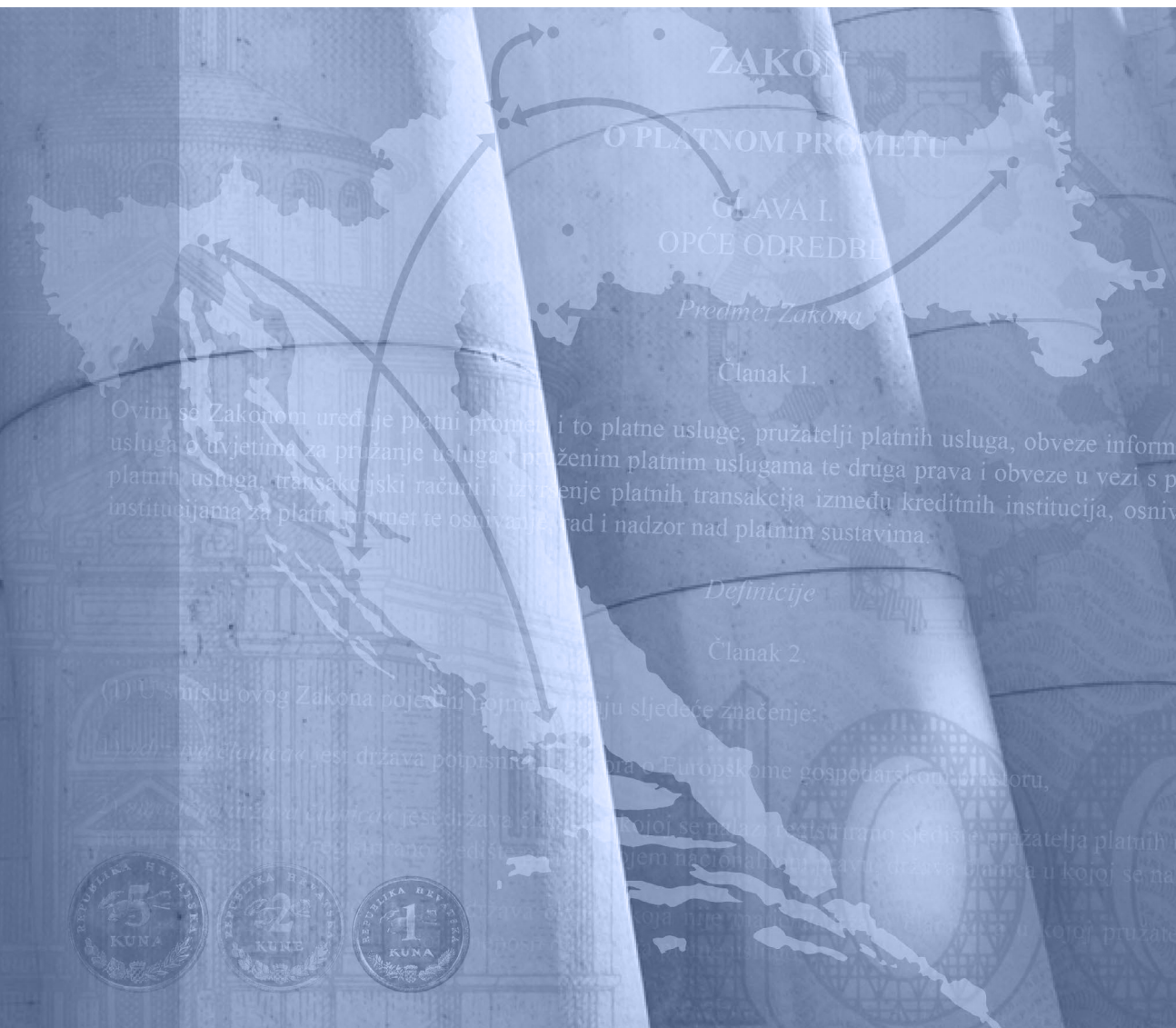
Slika 21. Broj i vrijednost transakcija usluge plaćanja računa	31
Slika 22. Poslane nacionalne novčane pošiljke	33
Slika 23. Poslane međunarodne novčane pošiljke	34
Slika 24. Primljene međunarodne novčane pošiljke u svim valutama.....	35
Slika 25. Ukupan broj i vrijednost transakcija izravnih terećenja	37
Slika 26. Broj transakcijskih računa potrošača i poslovnih subjekata bez odobrenog prekoračenja	41
Slika 27. Broj transakcijskih računa potrošača i poslovnih subjekata s odobrenim prekoračenjem	42

Popis okvira

Okvir 1. Udio korištenja platnoprometnih servisa potrošača u odnosu na broj stanovnika RH i poslovnih subjekata i subjekata u obrtu i slobodnim zanimanjima u RH.	20
Okvir 2. Pregled broja korisnika računa za plaćanje i platnih servisa na dan 31. prosinca 2023.....	38

Popis tablica

Tablica 1. Platne transakcije u RH.....	8
Tablica 2. Ukupan broj nacionalnih kreditnih transfera zadanih elektronički.....	21
Tablica 3. Ukupna vrijednost nacionalnih kreditnih transfera zadanih elektronički.....	21
Tablica 4. Prosječan broj i vrijednost transakcija nacionalnih kreditnih transfera zadanih elektronički prema broju korisnika platnih usluga	22
Tablica 5. Broj računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata	39
Tablica 6. Broj blokiranih računa za plaćanje	43
Tablica 7. Broj korisnika prema platnim servisima.....	43
Tablica 8. Platni servisi (usluge) povezani s računom za plaćanje.....	45

ZAKON

O PLATNOM PROMETU

GLAVA I. OPĆE ODREDBE

Predmet Zakona

Članak 1.

Ovim se Zakonom uređuje platni promet i to platne usluge, pružatelji platnih usluga, obveze informiranja pružatelja platnih usluga o uvjetima za pružanje usluga i pruženim platnim uslugama te druga prava i obveze u vezi s pružanjem platnih usluga, transakcijski računi i izvođenje platnih transakcija između kreditnih institucija, osnivanje i nadzor nad platnim sustavima.

Definicije

Članak 2.

(1) U smislu ovog Zakona pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

država članica jest država potpisnica Ugovora o Europskome gospodarskom prostoru,

država članica jest država članica Unije u kojoj se nalazi registrirano sjedište pružatelja platnih usluga, a u slučaju pružatelja platnih usluga koji nije registriran u državi članici u kojoj se nalazi sjedište pružatelja platnih usluga, država članica u kojoj pružatelj platnih usluga ima poslovni nastan, a u slučaju pružatelja platnih usluga koji pružate

